

Handläggare
Andersson Johan
Franzén Jan
Söderquist Camilla

Datum
2018-04-20

Diarienummer
KSN-2018-1240
PBN-2015-0039

Kommunfullmäktige

Inrättande av naturreservatet Hammarskog

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

att bilda naturreservatet Hammarskog i enlighet med ärendets **bilaga 1**,

att anta skyddsföreskrifter i enlighet med ärendets **bilaga 1**, samt

att fastställa skötselplan enligt ärendet **bilaga 1:5**.

Ärendet

I översiktsplanen för Uppsala kommun från 2016 (ÖP 2016) föreslås att Hammarskog ska skyddas. Där framgår också att reservatsutredning pågår.

Plan- och byggnadsnämnden gav den 21 maj 2015 stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag till beslut och skötselplan för naturreservat i Hammarskog. Plan- och byggnadsnämnden beslutade den 18 april 2018 att föreslå kommunfullmäktige att besluta att bilda naturreservatet Hammarskog, **bilaga 2**.

Beredning

Stadsbyggnadsförvaltningen har utarbetat förslag till beslut med remissförfarande och i samarbete med Upplandsstiftelsen tagit fram förslag till skötselplan för Hammarskog i enlighet med bestämmelser i miljöbalken (1998:808) och förordningen om områdesskydd (Fo 1998:1252).

Barn- och jämställdhetsperspektivet har beaktats i beredningen av ärendet.

Föredragning

Hammarskog är ett område med stora natur- och friluftsvärden i en omväxlande natur med löv- och barrskog, betesmark och uppodlad mark. I området finns förutom Hammarskogs herrgård och anläggningar för friluftsliv också utpekade ängs- och betesmarker samt skogliga

nyckelbiotoper. Fornlämningar finns främst i reservatets södra del med boplatser, fornåkrar och olika stensättningar. Strandskyddet är utvidgat vid Mälarens strand och sträcker sig 300 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet.

För att Hammarskogs natur- och kulturvärden ska bestå och utvecklas behöver området undantas från skogsproduktion och exploatering som påtagligt kan skada dem. Området bör därför förklaras som naturreservat.

Förslaget överensstämmer med kommunens översiktsplan och bidrar till att uppfylla de nationella miljömålen *Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar, God bebyggd miljö, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker* och *Ett rikt odlingslandskap*.

Förslaget bedöms också förenligt med en ur allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser. Förslaget innebär vidare att inskränkningarna i enskilda rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnad för reservatsbildningen ryms för ändamålet inom ramen för plan- och byggnadsnämndens budget. Tillkommande driftskostnader omfattar i första hand utsättning och markering av reservatsgräns samt informationsskyltning.

Uppsala kommun kommer att söka markåtkomstbidrag för skydd av värdefull natur.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen sker genom gatu- och samhällsmiljönämndens anslag för skötsel av naturvårdsobjekt m.m. Löpande kostnader utgörs av skötselmoment såsom normal drift av kommunal mark och skötsel enligt skötselplan. Förvaltningskostnaderna för gatu- och samhällsmiljönämnden ökar i och med detta med 400 000 kronor per år, vilket behöver hanteras i Mål och budget för 2019-2021.

Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Mats Norrbom
Stadsbyggnadsdirektör

Bildande av Hammarskogs naturreservat

Uppsala kommun

2018

Förslag till beslut

- Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklaras Hammarskog som naturreservat. Reservatet har en avgränsning som framgår av beslutskarta, bilaga 1.
- Naturreservatets namn ska vara Hammarskogs naturreservat.
- För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter samt föreskrifternas ikraftträdande ska gälla för naturreservatet.
- Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart, även om de överklagas.
- I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och vad som följer av 21 § samma förordning är Uppsala kommun förvaltare för naturreservatet.
- Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Uppsala kommuns kommunfullmäktige en skötselplan, bilaga 5.

Reservatets syfte

Syftet med reservatet är att bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandeintressen utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till fritid och naturupplevelser samt att bevara livsmiljöer för biologisk mångfald och för skyddsvärda arter.

Precisering av syftet

Mer specifikt är syftet att vårda och bevara samt vid behov återställa områdets landskapsbild med omväxlande Mälardalsnatur vilket innefattar variationsrik skog, våtmarker, jordbrukslandskap, ekhagar och vassrik strand med dess ekosystem. Reservatets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, biologisk mångfald och skönhetsvärden.

Verksamhet inom reservatet med anknytning till friluftsliv, besöksnäring, naturpedagogik samt verksamheter vid Hammarskogs herrgård ska utvecklas så att reservatet blir tillgängligt och för framtiden ett kulturellt levande och attraktivt närområde till Uppsala stad.

Syftet ska uppnås genom att:

- reservatet förvaltas utifrån skydd och utveckling av ett attraktivt och tillgängligt område för besökare där det finns möjlighet att bedriva och utveckla olika former av friluftslivsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet,
- inte tillåta skogsbruk. Viss skötsel i form av frihuggning av värdefulla träd, liksom främjande av värdefulla strukturer såsom död ved tillåts. Detsamma gäller åtgärder som främjar värden för friluftslivet. En variation i skogsbiotoper som främjar såväl flora, fauna och funga som upplevelsevärden för det rörliga friluftslivet eftersträvas,
- fortsatt hävd av jordbruksmarkerna genom främst åkerbruk och betesdrift,
- varsamt sköta våtmarksområden genom fortsatt dämning för att förhindra uttorkning och igenväxning,
- reglerad jakt med jaktfritt område,
- undvika användning av konstgödsel, bekämpningsmedel och påverkan genom

utdikning,

- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer,
- utveckla byggnader och anläggningar för pedagogisk verksamhet, näringsverksamhet och för friluftslivets intressen.

Skäl för kommunens beslut

Området är ett för friluftslivet tillgängligt, kulturpräglat naturområde med värdefulla naturmiljöer i form av äldre skog, betespräglade marker, våtmarker och kärr, sötvattenstrand och öppet kulturlandskap med ängs- och betesmarker, äldre herrgårdsmiljö med torp samt landskapselement som odlingsrösen och fornlämningar.

Området har stora friluftslivsvärden kopplade till tätortsnära naturupplevelser, naturpedagogik, kulturlandskap, herrgårdslandskap, vinteraktiviteter, vandringsleder, fågelskådning.

Området hyser en skyddsvärd flora, fauna och funga.

Områdets värden kan skadas av exploaterande verksamheter, konventionellt skogsbruk eller annan skadegörelse på mark och vegetation. Områdes hävdgynnande miljöer missgynnas av svag hävd och våtmarkerna missgynnas av igenväxning och uttorkning.

Naturreservat är det mest lämpliga instrumentet för att långsiktigt skydda området från ändrad mark- och vattenanvändning och säkerställa den skötsel som behövs för att bevara och utveckla områdets värden.

Föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken mm om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täktverksamhet eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden, gräva, schakta, utfylla, hacka, borra, mejsla, spränga, skada mark, block, sten eller botten, prospektera eller bortföra torv, mineral eller annat geologiskt material,
2. utanför bebyggelsezon (bilaga 4) tippa, fylla eller anordna upplag annat än tillfälligt (högst tre månader) för jordbruket, skogsskötsel, underhåll av stigar, gång- eller cykelväg, väghållning eller annat upplag i samband med områdets skötsel,
3. uppföra mast, torn eller vindkraftverk,
4. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel på åkermark inom skyddszon på minst 6 meter från diken,
5. avverka träd eller buskar, eller ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfällor eller utföra andra skogliga åtgärder som gallring och skogsplantering,

6. bedriva energiskogsodling eller julgransodling på åkermark, skogsplantera betesmark, åkermark eller åkerholmar.

Utan tillstånd från tillståndsmyndighet är det förbjudet att:

7. bedriva jakt, inom område med jaktförbud (se bilaga 3b),
8. uppföra ny byggnad eller anläggning,
9. utföra förändringar som varaktigt försämrar allmänhetens tillgång till reservatets skötselområden 7, 8 och 9.

Undantag från föreskrifterna anges under D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till mark och vatten förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning och underhåll av reservatsskyltar, vägvisare, upplysningsskyltar och liknande arrangemang,
2. anläggande och underhåll av vägar, stigar, parkeringsplatser, leder, raststugor, mindre vindskydd, gömslen, tältplatser, badplatser, stängsel, spänger, bryggor, bänkar, bord, informationstavlor, vedförråd, toalett eller liknande anordningar,
3. genomförande av naturvårdande skötselåtgärder på skogsmark genomröjning, plockhuggning, luckhuggning, frihuggning, tillskapande eller tillförsel av död ved igenläggning av diken, dämning,
4. inom skötselzon D, E & F utföra bete, slåtter, fräsning av stränder, muddring, klippning/fräsning av flytbladsvegetation eller liknande åtgärder, återskapande av öppna diken, återskapande eller nyskapande av vattenmiljöer, biotopvård för att gynna biologisk mångfald,
5. undersökning och dokumentation av växt- och djurlivet, andra natur – och kulturhistoriska förhållanden och friluftsliv samt av mark – och vattenförhållanden,
6. uppförande av byggnad eller anläggning på ”anläggningsområde”, bilaga 3b,
7. utveckling av befintliga byggnader och uppförande av för verksamheten kompletterande byggnader inom zon G, bilaga 4.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordning i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. gräva, borra, spränga, måla eller på annat sätt skada botten, berg, jord eller sten,
2. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar eller gräva upp växter, skada eller störa djurlivet,
3. medföra okopplad hund,
4. parkera motorfordon och husvagn/husbil annat än på därför upplåtna och

- iordningställda platser,
- rida utanför anvisad led eller stig,
 - cykla eller framföra elcykel som avviker från Transportstyrelsens definition om elassisterad cykel utanför anvisad led, stig, väg eller område,
 - samla in insekter och andra ryggradslösa djur med undantag för hävning eller plockning av enstaka individer för artbestämning eller tillfällig insamling inom pedagogisk verksamhet,
 - sätta upp tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftslivsverksamhet,
 - för längre tid än ett dygn i följd förankra båt eller lägga upp båt på land vid samma strand med undantag för uppläggande på anvisade platser,
 - mellan 1 april – 1 oktober elda på annan plats än vid iordningställda eldplatser,
 - utan tillstånd anordna större (över 200 deltagare) tävlingar.

D. Undantag från föreskrifterna

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel som framgår av föreskrifter B1-6. Föreskrifterna C1, C2, C4, C5, C7, C9, C10 gäller inte inom - zon G; bebyggelse, bilaga 4. A1 gäller ej jordbruksåtgärder inom skötselzon E bilaga 4.

Utan hinder av föreskrifterna under A och C är det tillåtet:

- för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
- för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att avverka träd som efter fackmannamässig bedömning anses utgöra en säkerhetsrisk för människors hälsa, miljö eller egendom eller som motverkar reservatets syfte,
- för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra åtgärder som krävs för normalt underhåll av befintlig väg,
- för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att framföra motorfordon utanför anvisade vägar om det behövs för områdets förvaltning och skötsel,
- för reservatsförvaltaren eller den som förvaltaren uppdrar åt, att utföra nödvändig insamling för dokumentation av växt och djurlivet,
- för Naturskolans- och annan pedagogisk verksamhet att genomföra fältundervisning och därvid nödvändig insamling av djur och växter, insamla naturmaterial, uppföra tillfällig eldstad och mindre kojor och gömslen och liknande verksamhet,
- att utföra nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning, oljeutsläpp och sjukvårds-, polis- eller räddningsåtgärder,
- för reservatsförvaltaren eller arrendator och djurhållare att använda vallhund vid djurhållning,
- för ledningsägare, av el- och teleanläggningar, opto-/fiberkabel, fjärrvärmeanläggningar samt VA - anläggningar att efter samråd med kommunen vidta åtgärd för *återkommande drift* eller *underhållsarbeten* för befintlig ledning och för detta använda nödvändiga motorfordon och arbetsmaskiner, samt sätta upp varningsskyltar. Drift eller

underhållsarbeten som måste åtgärdas vid *pågående driftsstörning* får utföras utan föregående samråd eller anmälan till reservatsförvaltaren. Om körskador uppstår ska det åtgärdas så att markskiktet återställs utan dröjsmål. Utförda åtgärder på mark ska besiktigas där ledningsägare kallar reservatsförvaltaren senast en vecka efter utfört arbete,

10. att gräva ned befintliga luftledningar. Samråd ska ske med kommunens tillsynsmyndighet senast 6 veckor innan åtgärd,
11. att underhålla diken i enlighet med befintliga dikesföretag,
12. att anlägga brygga eller fast anlösningsplats för båt för kommunens verksamheter eller övrig allmännyttig verksamhet,
13. för reservatsförvaltaren eller av kommunen utsedd uppdragstagare att medföra okopplad hund och framföra motorfordon i samband med jakt, skydds jakt eller eftersök av skadat vilt,
14. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att inom reservatet samt i område med jaktförbud bedriva skydds jakt, för att förebygga skador av vilt om viltbeståndets storlek innebär att det finns påtagliga risker för trafikolyckor eller viltskador eller om viltbeståndet orsakar skador som motverkar reservatets syften,
15. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att inom område med jaktförbud:
 - bedriva jakt efter vildsvin, under den allmänna jakttiden enligt 2 § jaktförordningen (1987:905),
 - bedriva jakt enligt 9 § jaktlagen (jakt efter farliga individer), 28 § jaktlagen (eftersök på skadat vilt), 30 § jaktförordningen (moderlösa ungar), 34 § jaktförordningen (eftersök på trafikskadat vilt) och 40 b § jaktförordningen (skadat vilt),
 - medföra okopplad hund och framföra motorfordon i samband med jakt, skydds jakt eller eftersök av skadat vilt,
16. för person med nedsatt rörelseförmåga att framföra eldriven rullstol eller permobil på anvisade leder och stigar,
17. att plocka blommor, bär och marklevande svampar för privat bruk inom allemansrättens och artskyddsförordningens begränsningar,
18. att uppföra byggnad eller anläggning på ”anläggningsområde” för utveckling av verksamhet vid Hammarskogs herrgård enligt reservatets syfte, bilaga 3b,
19. utveckling av befintliga byggnader och uppförande av för verksamheten kompletterande byggnader inom zon G, bilaga 4,
20. att anlägga ny vägförbindelse för fordonstrafik norr om snickeriet för att främja tillgänglighet och möjlighet till reguljär busstrafik till området.

Upplysningar

- Uppsala kommun kan med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med reservatets syfte (7 kap. 26 § miljöbalken). Enligt 7 kap. 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning i naturreservatet eller i något annat område.
- Reservatsbeslutet kungörs på Uppsala kommuns anslagstavla och kommer att finnas tillgängligt i kommunens författningssamling, på kommunens webbplats samt i Uppsala Nya Tidning.

- Enligt 7 kap. 7 § miljöbalken kan miljö och hälsoskyddsnämnden Uppsala kommun meddela dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.
- Föreskrifter under C, om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även vid överklagan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.
- Kommunen ska enligt 2 kap. 9 § miljö tillsynsförordningen utöva tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift kan kommunens tillsynsmyndighet enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.
- Enligt 3 kap. 9 § lagen om skydd av olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättsinnehavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledare efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand och att bevakningen inte kommer till stånd får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.
- Inom reservatet finns ca 80 kända och registrerade fornlämningar.
- Del av reservatet omfattas av gällande förordnande till skydd för landskapsbilden (1970, enligt § 19, naturvårdslagen, äldre lydelse).
- Strandskydd gäller 300 meter från strandlinje upp på land och 100 meter ut i vattnet.
- Området omfattas av riksintresse för friluftsliv (Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån, FC 06) samt för yrkesfisket i Mälaren, och riksintresse för rörligt friluftsliv (Ekoln).
- Reservatet omfattas av tre torrlägningsföretag:
 - Tuna-Ubby-Högby dikningsföretag 1951
 - Hammarskog-Wiggeby-Tuna dikningsföretag 1935
 - Eriksberg-Skogsängen dikningsföretag 1955
- Inom området finns sju skogliga nyckelbiotoper och två skogliga naturvärdesområden.

Andra bestämmelser som gäller för området

Uppsala kommun vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse för reservatets syften är bland annat:

- Artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7 med ändringar 1999:12, 2005:12 och 2008:3) om artskydd med bestämmelser om bl.a. fridlysning av vissa växt- och djurarter.
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med visst förbud mot körning i terräng.
- Jaktlagen (1987:259) som anger att alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade, med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag.
- Bestämmelserna i 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950) om skydd av fasta fornlämningar. Bestämmelserna innebär bland annat att det är förbjudet att på något sätt förändra, ta bort, täcka över eller i övrigt skada en fornlämning.
- Allemansrätten (inskriven i grundlagen sedan 1994) innebär en begränsad rätt för var och en att färdas över annans mark och att tillfälligt uppehålla sig där. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor ute i naturen. De allmänna hänsynsregler som gäller för alla som nyttjar

naturen och allemansrätten återfinns i miljöbalkens 2 kap. 2 och 7 kap.

- Strand- och vattenområdet vid Hammarskog ingår i ”Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån”, områdes nummer FC 06 ett riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Delar av området ingår i riksintresse för friluftsliv, ”Ekoln”.
- Del av reservatet omfattas av gällande förordnande till skydd för landskapsbilden (1970, enligt § 19, naturvårdslagen, äldre lydelse).
- Strandskydd gäller från strandlinjen och 100 meter ut i vattnet samt från strandlinjen och 300 meter upp på land kring Dalbyviken.

Uppgifter om naturreservatet

Administrativa data

Naturreservatets namn	Hammarskog	
NVR ID	2049140	
Kommun	Uppsala	
Församling	Dalby och Uppsala-Näs	
Fastigheter	Hammarskog 1:1 samt Vreta 3:2 och 3:3	
Markägare	Uppsala kommun	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Reservatets areal	Totalt 541 hektar, varav land 486 ha.	
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget ca. 10 km SSV om Uppsala tätort. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 2 till beslutet.	
Gräns	Reservatet är markerat med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 1 till beslutet.	
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken (24).	
Bedömningar	Våtmarksinventeringen 1986: Dalbyviken – klass 2 och Dalkarlskärret – klass 4. Naturvårdsprogram för C län 1987: Hela Hammarskog – klass 2. Kommunens naturvårdsinventering 1988-96: Klass II och III. Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1998: 7 nyckelbiotoper (45,3 ha) och 4 naturvårdesobjekt (4,7 ha). Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län 2006: Del av Hammarskog ingår i värdestrakten ”Mälaren”.	
Markslag och naturtyp (uppskattade arealer)	Äldre barr- och blandskog, (över 90 år)	72 ha
	Medelåldrig barr- och blandskog (40-90 år)	99 ha
	Medelåldrig löv- och blandskog (40-90 år)	33 ha
	Ungskog, på fastmark (< 40 år)	18 ha
	Ungskog, på fastmark (< 40 år) - med överståndare	17 ha
	Naturvårdsbränna (från 1997)	2 ha
	Berg/hällmark	8 ha
	Sumpskog/kärr	10 ha
	Strandäng	15 ha
	Vattenområde, inkl. bladvass	55 ha
	Öppen betesmark/trädbärande hage	40 ha
	Åkermark och vall	157 ha
	Övrig mark (tomtmark, P-plats, väg m.m.)	15 ha

Allmänt

Hammarskog naturreservat ligger ca 15 kilometer söder om Uppsala centrum, se bilaga 2, ansluter till Dalbyviken vid Mälaren. Området har en omväxlande Mälardalsnatur med löv- och

barrskog och betesmark och uppodlad mark. I reservatets centrala del ligger Hammarskogs herrgård med bl.a. snickeri, kafé och naturskola. Inom reservatet finns anläggningar för friluftslivet.

Inom naturreservatet finns utpekade ängs- och betesmarker samt skogliga nyckelbiotoper. Fornlämningar finns främst i reservatets södra del med boplatser, fornåkrar och olika stensättningar. Strandskyddet är utvidgat vid Mälarens strand och sträcker sig 300 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet.

Naturvärden

Området består av ett småbrutet kulturlandskap intill Dalbyviken, vid Ekolns västra strand. Närmast Hammarskogs herrgård finns parkmiljöer, odlingsmarker strandängar, vassbälten samt ädellövriska åkerholmar och beteshagar. Särskilt höga värden är knutna till gamla ekar och ekmiljöer med inslag av andra ädellövträd och hassel. Mellan Dalbydalens och Uppsala-Näs odlingsbygd finns ett kilometerbrett barrskogsområde. Den del av området som ligger på Hammarskogs egendom har höga skyddsvärden då en relativt stor areal består av äldre skog, bitvis med naturskogsartade bestånd. Inslag av asp i barrskogen är hög och bör speciellt framhållas. I Hammarskog finns även tre värdefulla våtmarker med rik fågelfauna; Dalbyviken, Dalkarlskärret och småvattnet Stora kärret.

Friluftsvärden

Hammarskog har stor betydelse som friluftsområde för Uppsala stad och ingår i ett större friluftsstråk från Hågadalen-Nåsten i stadens sydvästra del ned mot Mälaren. Inom området finns bland annat strövstigar och vandringsleder av olika längd och svårighetsgrad samt en anordnad badplats. Här finns raststugor och rastplatser, fågeltorn och andra anläggningar för friluftslivet, se bilaga 3a. På vintern anordnas både skridsko- och skidleder inom reservatet och mellan Uppsala och Hammarskog. Området används både sommar- och vintertid. Hammarskog är ett av Uppsalas mest värdefulla närområden för natur- och friluftsintresserade besökare, samt för skolklasser och grupper som bedriver naturstudier. I delar av Hammarskog går det att uppleva tysta områden med vildmarkskänsla.

Tillgänglighet

Hammarskog går att nå med buss eller bil. Parkeringsplatser för bilburna besökare finns för närvarande vid Hammarskogs herrgård samt vid Dalbyviken, Skogshyddan och Dalkarlskärret. Området nås dessutom till fots eller cykel från närliggande bostadsområden och genom en cykelväg mellan Uppsala och Hammarskogs herrgård. Det finns även anlagda stigar som är anpassade för rullstolar, barnvagnar och för personer som har svårt att gå i ojämn terräng. Det finns tillgängliga toaletter och öppen raststuga som skapar hög tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar. På vintern anläggs skridsko- och skidleder inom och mellan Uppsala och Hammarskog när det finns förutsättningar för detta.

Kulturhistoria

Hammarskog ligger i ett område där bebyggelsehistorien kan följas tillbaka till bronsåldern. Ett åttiotal registrerade fornlämningar visar på lång kontinuitet av bebyggelse och odling med boplatser, fornåkrar, gravrösen och skärvtenshögar.

Den äldsta kända skrivna dokumentet om Hammarskog är från år 1291 då "Meghintor" i Vreta upprättade sitt testamente och skänkte områden i Ännesta, som var en del av Hammarskogs gods, till predikarbröderna i Sigtuna, Näs kyrka och till Dalby kyrka. Samma år omtalas Hammarskog, eller Hammarby som det då hette, i en förteckning över Uppsala Domkyrkas fastigheter. Därefter tillföll Hammarby troligen olika bondesläkter som förvaltade godset fram

till mitten av 1500-talet. År 1552 stod Hammarby under Gabriel Kristiernsson (Oxenstierna), och 1580 blev det åter en sätesgård, d.v.s. beboddes av en frälseperson som hade skattefrihet (sätesfrihet). Det var troligen då godset fick namnet Hammarskog.

Med nya ägare av släktet Posse kom en storhetstid för Hammarskog och då byggdes den mangårdsbyggnad och magasinet, som idag finns kvar. Godset övergick sedan till släkten Gyllenstierna och vidare till ätten Leijonhufud. I slutet av 1700-talet brann Hammarskog, men man lyckade släcka branden, och Braunerhielm, som var ägare vid den tidpunkten rev ladugården för att få tegel till återuppbyggnad av mangårdsbyggnadens tak. Det var då Hammarskog fick sitt nuvarande utseende. Uppsala kommun övertog godset 1963.

Ärendets beredning

I översiktsplanen för Uppsala kommun 2016 (ÖP 2016) föreslås att Hammarskog ska skyddas och att reservatsutredning pågår.

Gatu- och Samhällsmiljönämnden har 2015-04-08 beslutat att föreslå Plan- och byggnadsnämnden att initiera reservatsbildning i Hammarskog.

Plan- och byggnadsnämnden har 2015-05-21 beslutat att uppdra åt Stadsbyggnadsförvaltningen att ta fram förslag till beslut och skötselplan för naturreservat i Hammarskog.

Plan- och byggnadsnämnden har den 24 januari 2018 beslutat att ställa sig bakom stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Hammarskog och att uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter samt ge övriga intressenter i ärendet möjlighet till yttrande.

Plan och byggnadsnämnden har den 18 april 2018 beslutat att uppdra åt kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta om bildande av naturreservatet Hammarskog.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och motivering

Reservatsförslaget innebär att ett viktigt tätortsnära natur- och vattenområde i Uppsala kommun får ett tillräckligt och ändamålsenligt skydd för friluftsliv- och naturvärden.

Uppsala kommun bedömer att bildande av ett naturreservat för Hammarskog är förenligt med kommunens gällande översiktsplan 2016.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige i Uppsala kommun beslutar att inrätta Hammarskog som naturreservat enligt upprättade handlingar.

Intresseprövning och överensstämmelse med miljömålen

Uppsala kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken samt reservatets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att det finns skäl för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet, biologisk mångfald, värdefull jordbruksmark, värdefulla naturmiljöer samt kulturhistoriska värden samt skäl för att besluta om naturreservat, att bestämma föreskrifter och att fastställa en skötselplan.

Uppsala kommun finner i enlighet med 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. att beslut om att bilda naturreservat är väl förenligt med en från allmän

synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser.

Beslutet överensstämmer med kommunens översiktsplan 2016 och bidrar även till att uppfylla de nationella miljömålen avseende *Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, samt en God bebyggd miljö*.

Tillsyn och förvaltning

Reservatsförvaltare är enligt reglementets nuvarande utformning Stadsbyggnadsförvaltningen i Uppsala kommun. Förvaltaren ansvarar för genomförande och dokumentation av skötselåtgärder enligt gällande skötselplan samt reservatets gränsmarkering, skyltning, samt frekvent återkommande underhåll av mark, vatten och anläggningar. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten särskilt i frågor där skötselplanen inte tydligt reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten är enligt reglementets nuvarande utformning Miljö och hälsoskyddnämnden i Uppsala kommun. I tillsynen ingår kontroll av efterlevnad av reservatsbestämmelser samt prövning av tillstånd och dispenser.

Överklagande

Den som överklagar kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagandet ska sändas till Kommunledningskontoret som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen. Besvärshandlingen ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud och insänd inom tre veckor från kungörelse i ortstidning. Insändes besvärshandlingar som brev via posten ska det ske till adress: Uppsala kommun, Kommunledningskontoret, 753 75 Uppsala.

Bilagor

Bilaga 1:1	Beslutskarta
Bilaga 1:2	Översiktskarta
Bilaga 1:3a	Förvaltningsinriktning och föreskrifter
Bilaga 1:3b	Förvaltningsinriktning
Bilaga 1:4	Zonindelning
Bilaga 1:5	Skötselplan

Sakägare

Särskild lista

Sändlista

Länsstyrelsen, kansstyrelsen@kansstyrelsen.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se

Sveriges Geologiska Undersökning, sgu@sgu.se

Miljöförvaltningen, Uppsala kommun, miljoforvaltningen@ uppsala.se

Skanova remisser-stockholm@skanova.se

Telia Sonera Sverige Netfastigheter, Mårtensgatan 11, 123 86 FARSTA

Svenska Kraftnät, registrator@svk.se, alt. Box 1200, 172 24 SUNDBYBERG

Vattenfall Eldistribution AB, registrator.eldistribution@vattenfall.com

IP only Uppsala vivianne.ehrnlund@ip-only.se

Uppsala Vatten och Avfall AB, uppsalavatten@uppsalavatten.se

Naturskyddsföreningen i Uppsala län, skogsgruppen, k.jorgen.sjostrom@telia.com

Uppsala Naturskyddsförening, c/o Per Hedberg, per@vretatorp.se,

Entomologiska föreningen i Uppland, c/o Stefan Eriksson, stefanriksson@eurofins.se

Upplands botaniska förening, karolin.ring@gmail.com, mora.aronsson@habonet.net

Upplands Ornitologiska Förening, info.uof@gmail.com

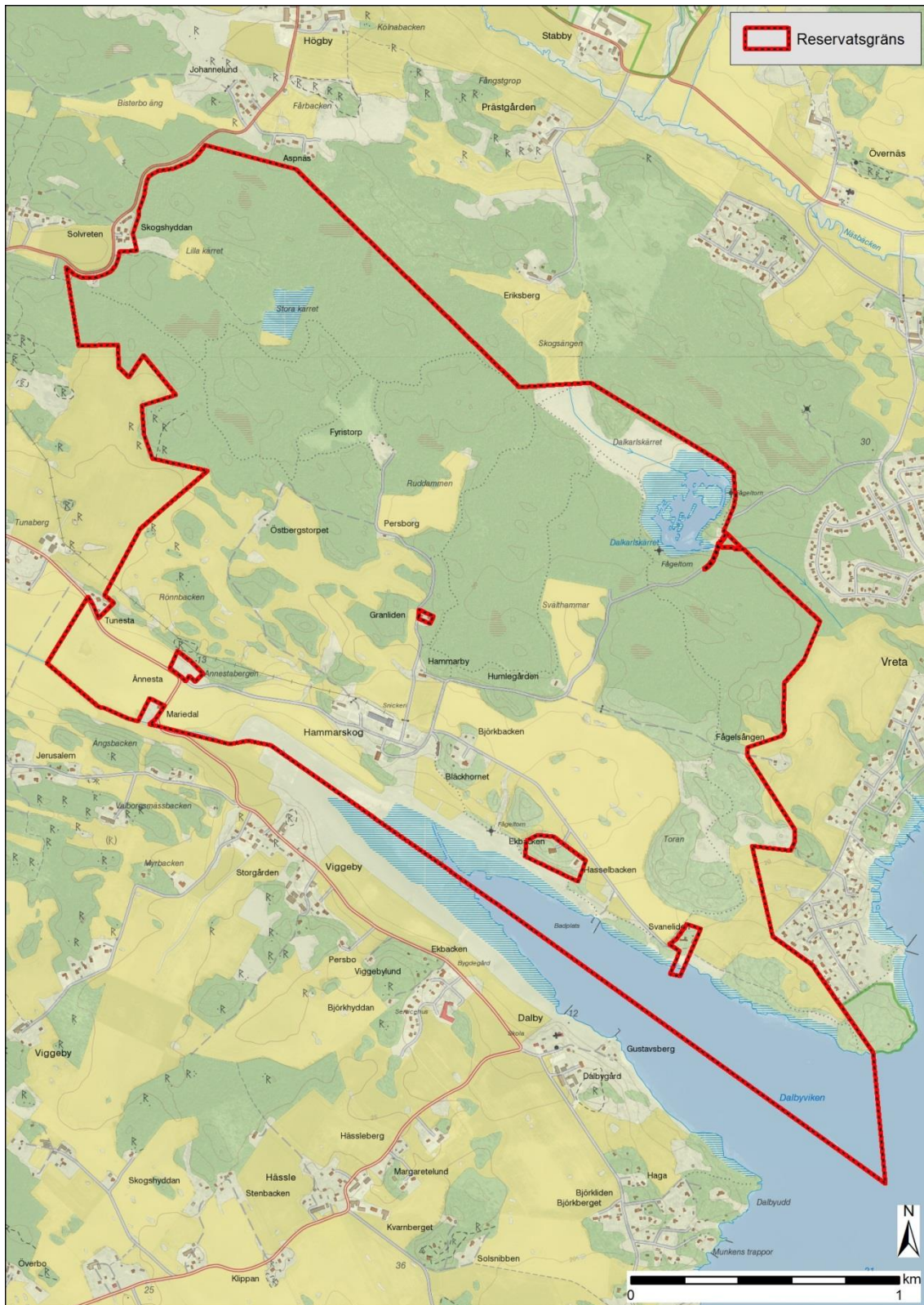
Friluftsförbundet i Uppsala, uppsala@friluftsframjandet.se

Föreningen Dalbyviken, vetenskapspedagogen@gmail.com

Stadsbyggnadsförvaltningen, Avdelning gata park natur, Egen regi Drift

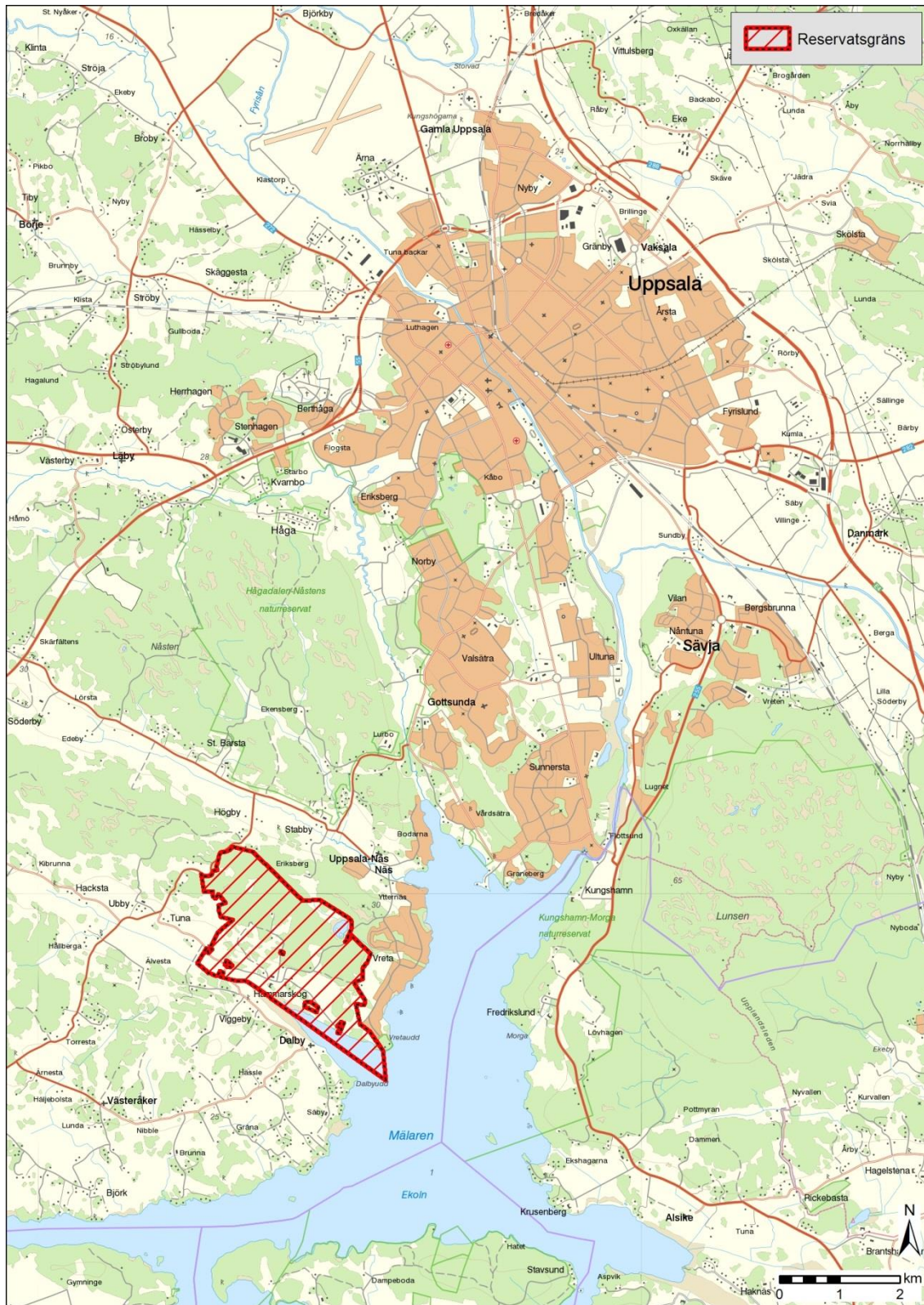
BILAGA 1:1

Beslutskarta

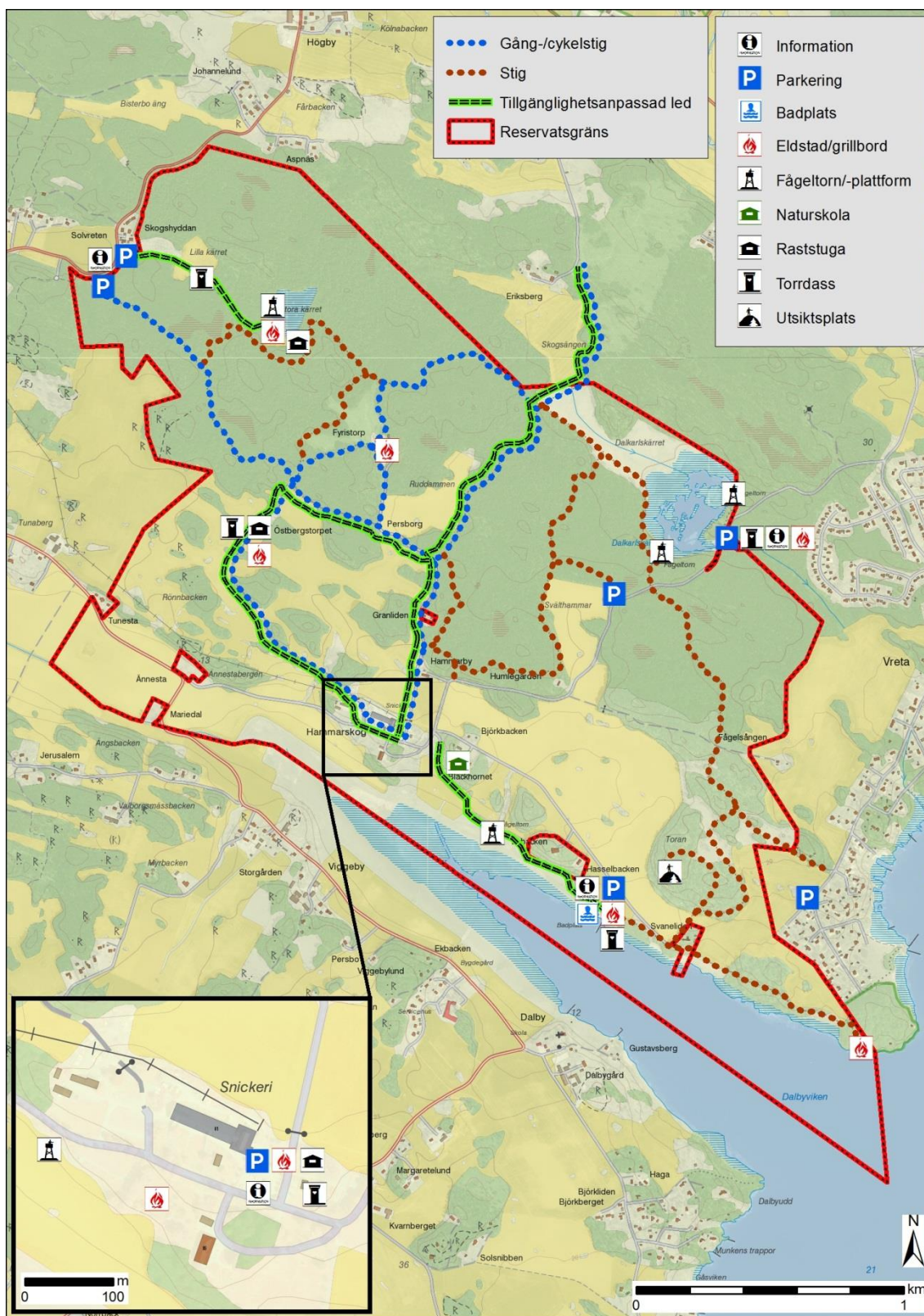
BILAGA 1:2

Översiktskarta

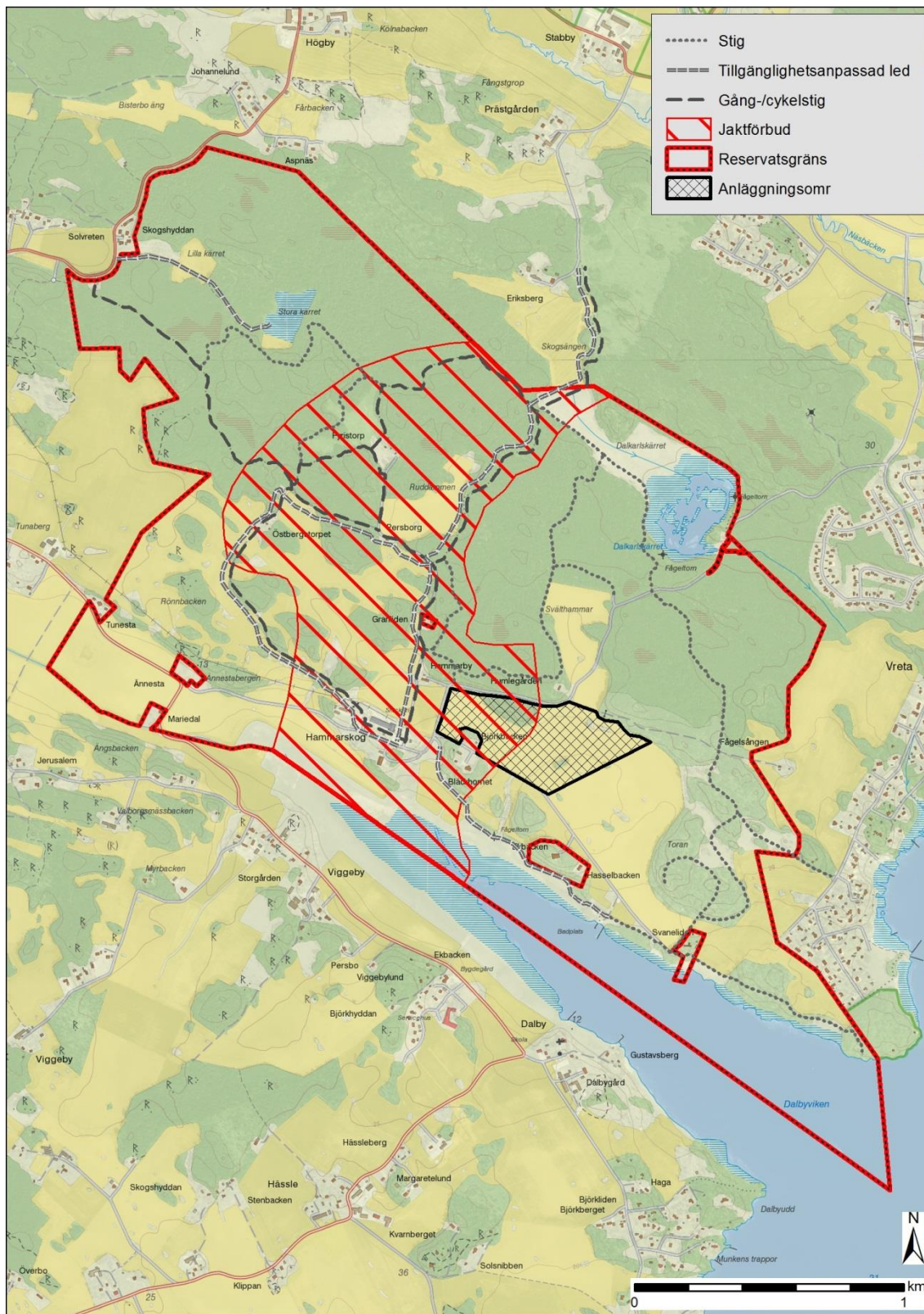
BILAGA 1:3a

Förvaltningsinriktning och föreskrifter

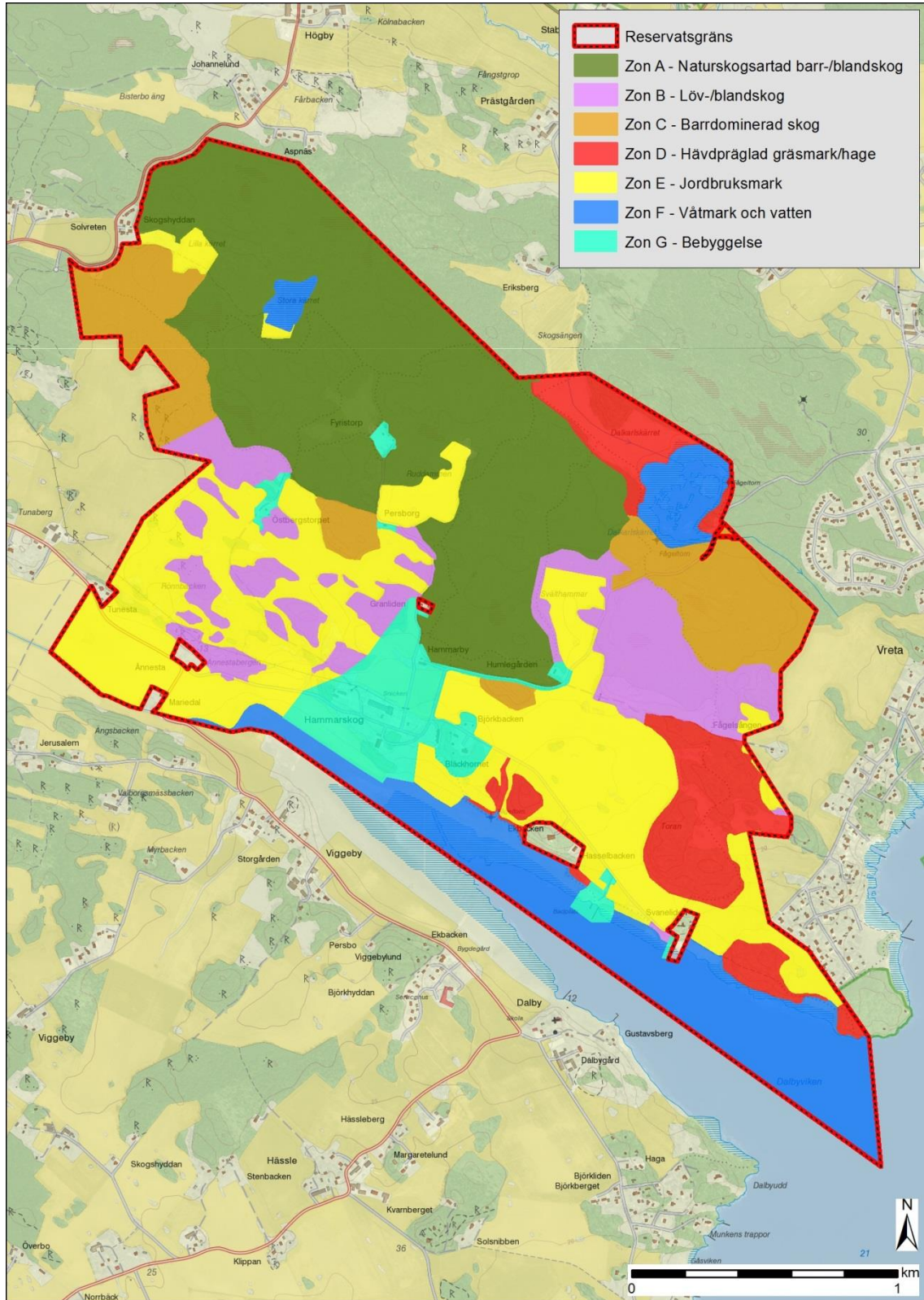
BILAGA 1:3b

Förvaltningsinriktning

BILAGA 1:4

Zonindelning

BILAGA 1:5

Skötselplan

Skötselplan för Hammarskogs naturreservat

Uppsala kommun

2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Skötselplanens syfte	4
Syfte	4
Syfte med reservatet och dess skötsel	4
Precisering av syftet	4
Syftet ska uppnås genom att:	4
Beskrivningsdel	5
Administrativa data	5
Plandel	6
Övergripande mål och skötsel	6
Friluftsliv	6
Skogsmarken.....	6
Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi.....	6
Kulturlandskapet.....	6
Forn- och kulturlämningar.....	7
Hotade och sällsynta arter.....	7
Prioriterade naturvärden.....	7
Skötselzoner och skötselområden	7
Skötselzoner – se bilaga 5.1	8
Skötselzon A: Naturskogsartad barr-/ blandskog – 157 ha	8
Skötselzon B: Löv-/ blandskog – 53 ha	9
Skötselzon C: Barrdominerad skog – 50 ha	10
Skötselzon D: Hävdpräglad gräsmark/hage– 44 ha	11
Skötselzon E: Jordbruksmark – 136 ha	13
Skötselzon F: Våtmarker och vatten – 70 ha	14
Skötselzon G: Bebyggelse – 31 ha	16
Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)	17
Skötselområden – se bilaga 5.2	18
Skötselområde 1: Yngre barrplanteringar – 6 ha	18
Skötselområde 2: Igenväxning av hagmarker – 11 ha	20
Skötselområde 3: Talldominerade bestånd – 10 ha	22
Skötselområde 4: Utsiktsplatser – 1 ha	23
Skötselområde 5: Igenväxande åkermark – 1 ha.....	24
Skötselområde 6: Hammarskogs herrgård med omgivning	25
Skötselområde 7: Badplats	26
Skötselområde 8: Östbergstorpet	27
Skötselområde 9: Fyristorp.....	28
Skötselområde 10: Brynzoner med värdefulla träd och buskar – se bilaga 5.3	28
Gränsmarkering och skyltning	30
Dokumentation och uppföljning	30
Tillsyn och förvaltning	31
KÄLLFÖRTECKNING	32
Publicerade skrifter	32

Opublicerade skrifter.....	32
Digitala källor.....	33
Bilagor	33
BILAGA 1:5.1 Skötselzoner.....	34
BILAGA 1:5.2 Skötselområden 1-9.....	35
BILAGA 1:5.3 Skötselområde 10-.....	36
Brynzoner med värdefulla träd och buskar	36
BILAGA 1:5.4 Fornminnen.....	37
BILAGA 1:5.5 Naturvårdsarter.....	38

Skötselplanens syfte

Skötselplanen ger anvisningar om hur naturreservatet ska förvaltas för att tillgodose reservatets syfte. Skötselplanen utgör ett praktiskt program för förvaltning, planering och genomförande av skötselåtgärder samt för dokumentation och uppföljning av bevarandemål.

Syfte

Syfte med reservatet och dess skötsel

Syftet med reservatet är att bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandebemål utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till fritid och naturupplevelser samt att bevara livsmiljöer för biologisk mångfald och för skyddsvärda arter.

Precisering av syftet

Mer specifikt är syftet att vårda och bevara samt vid behov återställa områdets landskapsbild med omväxlande Mälardalsnatur vilket innefattar variationsrik skog, våtmarker, jordbrukslandskap, ekhagar och vassrik strand med dess ekosystem. Reservatets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, biologisk mångfald och skönhetsvärden.

Verksamhet inom reservatet med anknytning till friluftsliv, besöksnäring, naturpedagogik samt verksamheter vid Hammarskogs herrgård ska utvecklas så att reservatet blir tillgängligt och för framtiden ett kulturellt levande och attraktivt närområde till Uppsala stad.

Syftet ska uppnås genom att:

- reservatet förvaltas utifrån skydd och utveckling av ett attraktivt och tillgängligt område för besökare där det finns möjlighet att bedriva och utveckla olika former av friluftslivsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet,
- inte tillåta skogsbruk. Viss skötsel i form av frihuggning av värdefulla träd, liksom främjande av värdefulla strukturer såsom död ved tillåts. Detsamma gäller åtgärder som främjar värden för friluftslivet. En variation i skogsbiotoper som främjar såväl flora, fauna och funga som upplevelsevärden för det rörliga friluftslivet eftersträvas,
- fortsatt hävd av jordbruksmarkerna genom främst åkerbruk och betesdrift,
- varsamt sköta våtmarksområden genom fortsatt dämning för att förhindra uttorkning och igenväxning,
- reglerad jakt med jaktfritt område,
- undvika användning av konstgödsel, bekämpningsmedel och påverkan genom utdikning,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer,
- utveckla byggnader och anläggningar för pedagogisk verksamhet, näringsverksamhet och för friluftslivets intressen.

Beskrivningsdel

Administrativa data

Naturresevatets namn	Hammarskog	
NVR ID	2049140	
Kommun	Uppsala	
Församling	Dalby och Uppsala-Näs	
Fastigheter	Hammarskog 1:1 samt Vreta 3:2 och 3:3	
Markägare	Uppsala kommun	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Reservatets areal	Totalt 541 hektar, varav land 486 ha.	
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget ca.10 km SSV om Uppsala tätort. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 2 till beslutet.	
Gräns	Reservatet är markerat med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 1 till beslutet.	
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken (24).	
Bedömningar	<p>Våtmarksinventeringen 1986: Dalbyviken – klass 2 och Dalkarlskärret – klass 4.</p> <p>Naturvårdsprogram för C län 1987: Hela Hammarskog – klass 2.</p> <p>Kommunens naturvårdsinventering 1988-96: Klass II och III.</p> <p>Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1998: 7 nyckelbiotoper (45,3 ha) och 4 naturvärdesobjekt (4,7 ha).</p> <p>Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län 2006: Del av Hammarskog ingår i värdetrakten ”Mälaren”.</p>	
Markslag och naturtyp (uppskattade arealer)	<p>Äldre barr- och blandskog, (över 90 år) 72 ha</p> <p>Medelåldrig barr- och blandskog (40-90 år) 99 ha</p> <p>Medelåldrig löv- och blandskog (40-90 år) 33 ha</p> <p>Ungskog, på fastmark (< 40 år) 18 ha</p> <p>Ungskog, på fastmark (< 40 år) - med överståndare 17 ha</p> <p>Naturvårdsbränna (från 1997) 2 ha</p> <p>Berg/hällmark 8 ha</p> <p>Sumpskog/kärr 10 ha</p> <p>Strandäng 15 ha</p> <p>Vattenområde, inkl. bladvass 55 ha</p> <p>Öppen betesmark/trädbärande hage 40 ha</p> <p>Åkermark och vall 157 ha</p> <p>Övrig mark (tomtmark, P-plats, väg m.m.) 15 ha</p>	

Plandel

Övergripande mål och skötsel

Det övergripande målet med skötseln är att bevara ett herrgårdslandskap kring Hammarskog och att utveckla natur- och friluftsvärden. Allmänheten ska ha möjlighet till naturupplevelser och kunna utöva ett varierat friluftsliv. Området ska också kunna användas i pedagogiska syften. Områdets fornminnen (se bilaga 5.4), kulturvärden och naturvärden knutna till kulturlandskapet ska vårdas. Särskild fokus ska läggas på områdets rika förekomst av ek. Naturvärden i barrskogens ekosystem bevaras och naturskogskvaliteter utvecklas. Det ska även finnas möjlighet att återskapa en mer naturlig hydrologi, både i skogs- och jordbrukslandskapet. Våtmarker och strandängar har stor betydelse för att fågelfaunan värnas.

Friluftsliv

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare med olika behov kan bedriva friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva de naturmiljöer, biologisk mångfald och skönhetsvärden som finns i området.

Skogsmarken

Skogen undantas från virkesproduktion och lämnas av naturvårdsskäl. Stora delar förblir orörd skog, med undantag för initiala skötselåtgärder eller punktinsatser, t.ex. röjning i granplanteringar och frihuggning av grova träd. Målet är gammal, barrdominerad naturskog i zon A och gammal löv- och blandskog i zon B. Slutmålet med skötselzon C är också gammal skog, men då området huvudsakligen består av homogena skogsbestånd krävs olika åtgärder för att utveckla naturvärden och gynna det rörliga friluftslivet.

Gamla och värdefulla träd som trängs av yngre ska frihuggas. Detta gäller särskilt gammal tall, ek, asp och sälg. Konkurrerande träd ringbarkas eller fälls. De fällda träden lämnas vanligtvis kvar.

Gamla, vidkroniga ekar har höga naturvärden i området, och för att se till att en ny generation ekar kan växa upp sköts brynzoner med inriktning på att gynna spärrgreniga, exponerade träd, framför allt ek.

Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi

Vatten- och våtmarksområdena ska bevaras och biologiska värden utvecklas, vid behov även restaureras om det kan utföras utan att påverka torrlägningsföretag och mark utanför reservatet. Inom reservatet finns tre torrlägningsföretag där dikesrensning m.m. är reglerat. Rensning och underhåll av diken sker endast i den omfattning som krävs att hindra försumpning utanför reservatet. Småvatten ska också kunna skapas där det finns naturliga förutsättningar, t.ex. i terrängsvackor. Täckdiken som inte omfattas av torrlägningsföretag ska kunna restaureras till öppna diken, (se under Kulturlandskapet nedan).

Kulturlandskapet

Områdets karaktär av herrgårdslandskap ska bevaras. Målet med skötseln är att det nuvarande odlingslandskapet med åkrar, åkerholmar, alléer, slätter- och betesmarker, diken, vägrenar m.m. skall bevaras eller utvecklas. De öppna markerna sköts med bete, slätter, åkerbruk eller vallodling. Hagmarker med hävdgynnade arter eller med naturvärden knutna till träd och buskar ska bevaras eller restaureras. Åkerholmar, block, öppna diken, fristående träd ska finnas kvar för att hålla

kulturlandskapet variationsrikt. Möjlighet till att återskapa vissa miljöer i odlingslandskapet ska finnas, t.ex. öppna diken, småvatten etc.

På åkerholmar finns värdefulla strukturer som gamla träd, solexponerad ved, blommande buskage samt bärande träd och buskar. Åkerholmar sköts med inriktning på att gynna lövträd, gamla träd, tillföra eller skapa död ved samt uppnå omväxlande kantzoner där vidkroniga träd kan utvecklas, framför allt ek.

Skydd för vissa småmiljöer/-biotoper i odlingslandskapet regleras i miljöbalkens 7 kap 11§. I bilaga 1-5 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår vilka slags miljöer som har ett generellt skydd, t.ex. alléer, öppna diken etc. Dispenser rörande eventuella åtgärder i dessa miljöer prövas av länsstyrelsen även om kommunens dispens eller tillstånd enligt reservatsföreskrifterna också är nödvändig.

Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningar ska bevaras och kan lyftas fram genom skötselinsatser i form av röjningar, slätter, informationsskyltar etc.

Hotade och sällsynta arter

Åtgärder som kan behöva göras till stöd för hotade och sällsynta arter, får göras inom reservatet. Vid eventuella konflikter mellan olika arters behov ska prioriterade arter, arter med åtgärdsprogram, akut eller starkt hotade arter samt arter som omfattas av Natura 2000 i första hand prioriteras i skötseln.

Prioriterade naturvärden

Ek- och hasselmiljöer:	Både i öppna, solexponerade lägen och i skuggiga lundmiljöer. Strukturer som gamla, ihåliga ekar, stora hasselbuskar samt döende och död ved.
Äldre, grandominerad skog:	På kalkrika jordar eller med strukturer som rik förekomst av döende och döda träd.
Lind:	Strukturer som gamla, ihåliga träd och döende och död ved.
Asp:	Strukturer som gamla träd med hackspethål, döende och död ved.
Torr/frisk gräsmark:	Ogödslade gräsmarker med bete eller slätter.
Våtmarker och källor:	Rika fågellokaler och fiskfria småvatten. Små källor i betes- eller slättermark.

Skötselzoner och skötselområden

Skötselplanen är indelad i övergripande skötselzoner och i mer detaljerade skötselområden. Skötselzonerna omfattar all mark i naturreservatet, där varje zon utgör en biototyp eller ett område med likartat mål och skötsel, t.ex. skog, jordbruksmark eller våtmark. Skötselzonerna har allmänna skötsel mål med ett handlingsutrymme i metodik och prioritering för förvaltaren.

Skötselområdena är mindre ytor med en specifik skötsel, t.ex. frihugning av grova träd eller siktröjning på särskilda platser. Skötselområdena ligger således i zonerna och följer zonernas bevarandemål, men är utpekade för att man exakt ska veta var vissa skötselåtgärder ska utföras.

Skötselzoner – se bilaga 1:5.1*Skötselzon A: Naturskogsartad barr-/ blandskog – 157 ha*

Beskrivning: Varierat barr- och blandskogsområde, från tallskogar med fattig risvegetation till mossrika granskogsmiljöer på friska och fuktiga marker. Även sumpskogar och mindre kärr finns inom zonen. Inslag av lövträd är bitvis stort, främst asp, björk, al och salixarter. Vissa bestånd har hög ålder och är av naturskogskaraktär medan andra är yngre och har tidigare brukats. Vid Fyristorp är en granplantering nyligen avverkad på f.d. åkermark. Området är inhägnat och ekplanterat. Genomgående för en stor del av skogen är att det finns många äldre och relativt orörda bestånd.

Bevarandemål: Barrdominerad naturskog med inslag av lövträd och hög andel döende och döda träd. På sikt återskapad naturlig hydrologi på platser där dränering tidigare skett.

Figur 1 Bevarandemålet i zon A är barrdominerad naturskog.

Skötselåtgärder: Skogen ska av naturvårdsskäl undantas från skogsbruk och lämnas för fri utveckling. Åtgärder får dock göras som höjer naturvärden kopplande till naturskogen, under förutsättning att det inte görs något virkesuttag. Sådana åtgärder är:

- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
- Frihuggning av träd i brynzoner, se skötselomr. 10.
- Lägga igen diken för att återskapa sumpskogar.

- Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 1, 3 och 4.

Skötselzon B: Löv-/blandskog – 53 ha

Beskrivning:

Skogsområden med stor andel lövträd, främst asp, björk, sälg, rönn, ek och lönn samt hassel i buskskiktet. De flesta bestånd har tidigare varit mer öppna och lövträdsbevuxna, men är i idag igenväxta med slutna trädskikt och bitvis hög andel barrträd. Några bestånd har en naturligt rik lövföryngring, men är granplanterade. En stor del av skogsbestånden har varit orörda under senare tid.

Bevarandemål:

Gammal löv- och blandskog med hög andel grova, levande träd samt döende och döda träd.

Figur 2 Bevarandemålet i zon B är gammal löv- och blandskog med grova, levande och döda träd.

Skötselåtgärder:

- Skogen ska av naturvårdsskäl undantas från skogsbruk och lämnas eller åtgärdas så att bevarandemålet uppnås. Åtgärder får göras som höjer naturvärden kopplande till löv- och blandskogen, till exempel:
- Røjning, eller ringbarkning av yngre och medelåldrig gran, i syfte att gynna lövträd och tall. Fällda granar lämnas kvar.
 - Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
 - Frihuggning av träd i brynzon, främst ek, se skötselomr. 10.
 - Lägga igen diken för att återskapa sumpskogar.
 - Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 1 och 4.

Skötselzon C: Barrdominerad skog – 50 ha

- Beskrivning:** Brukad, barrdominerad skog där röjning och gallring har skapat homogena och likåldriga bestånd. Bitvis med lämnad naturvårdshänsyn, t.ex. sparade lövträd och grova tallöverståndare samt kvarlämnad, död ved.
- Bevarandemål:** Gammal, luckig skogsmark med trädslagsvariation och åldersspridning. Både barr- och lövträdsdominerade bestånd kan eftersträvas.
- Skötselåtgärder:** Inom skötselzonen sker endast ett rekreations- och naturvårdsanpassat, småskaligt skogsskötsel. Syftet är att bevara och förstärka natur- och friluftsvärden. Åtgärder som kan vidtas inom zonen är:
- Gallring i yngre planterade bestånd. Gallringen ska då göras med stor variation så att skogen blir omväxlande med både glesa, luckiga och täta/orörda partier.
 - Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd, t.ex. tall-, sälg- och aspöverståndare, men även andra trädslag och buskar så som ädellövträd (även yngre), hassel, hagtorn, m.fl.
 - Frihuggning av träd i brynzon, främst ek, se skötselomr. 10.
 - Specifika åtgärder, se skötselomr. 3 och 4.

Figur 3 Bevarandemålet i zon C är att homogena, brukade skogar ska genom viss skötsel utvecklas till varierande bestånd med åldersspridning och större trädslagsfördelning.

*Skötselzon D: Hävdpräglad gräsmark/hage– 44 ha*Beskrivning:

Skötselzonen utgörs av träd- och buskbärande hagmarker med både öppna och slutna partier. De trädklädda markerna utgörs av gamla, grova hagmarksträd, främst ek, men även björk, lind, lönn, asp, sälg, ask och alm. I hagmarkerna finns rikligt med hassel, bitvis i lundartade bestånd med stora buskar. För övrigt förekommer hagtorn, getapel, slån, skogstry och nyponros i buskskiktet. På några platser finns små källor med framträngande vatten.

I Toran finns en inhägnad yta som restaurerades till löväng på 1990-talet. Några träd i lövängen hamlades i samband med restaureringen.

En stor del av skötselzonen hävdas genom bete av nötdjur, men några mindre partier är ohävdade och håller successivt på att växa igen, bl.a. ekhagen vid Vreta udd och ett parti norr om Dalkarlskärret. Igenväxning pågår också där beteshävden är svag, t.ex. i bäckravinen nordväst om Ekbacken samt i delar av Toran.

Bevarandemål:

Bevarade kulturmiljöer i form av betes- och/eller slåtterpräglade gräsmarker, hagmarker, lundartade partier och löväng. Vissa hagmarksytor, t.ex. Vreta udd, hålls öppna av sociala skäl. Områdena karaktäriseras av gamla, grova hagmarksträd, främst ek, men även stora hasselbuskar och lundartade partier samt hävdgynnad flora och värdefulla källflöden.

Figur 4 Målet i zon D är att bevara kulturmarkerna genom bete och/eller slätter.

Skötselåtgärder:

Zonen ska huvudsakligen skötas genom bete, helst nötbete, och slätter där beteshävd ej förekommer, t.ex. vid Vreta udd. Slätter kan också bli

aktuell på vissa öppna ytor om beteshävden är svag. Lövängen i Toran slås och kan eventuellt efterbetas. Hävd genom slåtter ska ske med skärande redskap och skörden ska bortföras från slåtterytorna.

Övriga åtgärder:

- Røjning av bl.a. sly, slån och stubbskott i igenväxande partier.
- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
- Naturvårdsgallring eller ringbarkning av yngre och medelåldriga träd, främst björk och asp, (för att gynna ädellövträden).
- Specifika åtgärder, se skötselomr. 2 och 4.

Figur 5 Vårbild från lövängen i Toran.

Figur 6 För att gynna ädellövträd, främst ek, bör uthuggning eller ringbarkning av yngre björk och asp ske, framför allt i Toran.

*Skötselzon E: Jordbruksmark – 136 ha***Beskrivning:**

Skötselzonen består av jordbruksmark, som till stor del brukas genom vall- och spannmålsodling, men vissa partier består idag av betesmark och öppen, ohävdad gräsmark. Inom zonen finns även många små åkerholmar med täta busk- och trädskikt. Två av dessa holmar är påverkade av uppträngande vatten.

Bevarandemål:

Området brukas som åker, vall och slättermark.

Figur 7 Målet i zon E är att bevara öppen jordbruksmark, genom odling, vall och slätter.

Skötselåtgärder:

Zonen ska skötas genom odling (ej energiskog och gran) och slätter.

Övriga åtgärder:

-
-

Rörlagda diken som inte är reglerade får åter tas upp till öppna diken.
Anlägga småvatten på lämplig plats, t.ex. i terrängsvackor.

- Rövning/huggning av buskar och träd i kantzoner (som inte strider mot målet att gynna och utveckla vidkroniga ekar i brynen).
- Specifika åtgärder, se skötselomr. 5.

Figur 8 Små kantzoner e.d. som ingår i det öppna kulturlandskapet, men som inte brukas som jordbruksmark ska ändå hållas öppna genom regelbunden rövning/slåtter.

Skötselzon F: Våtmarker och vatten – 70 ha

Beskrivning:

Skötselzonen består av tre delområden; *Dalbyviken*, *Dalkarlskärret* och *Stora kärret*.

Dalbyvikens inre del består av strandängar med starr och tuvtåtel som längre ut övergår i vassbälten, flytbladsvegetation och öppet vatten.

Tuvfräsning har skett vid några tillfällen på de öppna sankmarkerna och huvuddelen av strandängarna betas av nötboskap. Tre källflöden finns vid Dalbyviken.

Figur 9 Bevarandemålet i zon F är öppna våtmarker och strandängar som präglas av hävd.

Dalkarlskärret är en uppdämd f.d. sänkt våtmark med vattenspegel, omgivet av beteshävdade fuktängar, starmader och en ekhage. År 1971 dämde utloppet i sydost för att skapa en attraktiv fågelbiotop, och sedan 1991 är vattenståndet reglerat för att efterlikna en naturlig vattenregim med höga vattennivåer på våren och lågvatten under tidig höst. Stora kärret är ett småvatten som anlades 2002, på en gammal, fuktig åkermark. Kärret består av öppna vattenytor och små öar. Under hösten 2015 restaurerades både Dalkarlskärret och Stora kärret i syfte att gynna fågelfaunan och andra våtmarksarter.

Bevarandemål:

Öppna våtmarker och strandängar som är präglade av hävd. Förekomst av kärlväxter, buskar och träd som bedöms vara igenväxningsvegetation ska vara liten. Rik fågelfauna samt värdefulla miljöer för övrig fauna och flora.

Figur 10 Dalkarlskärrret och Stora kärret restaurerades hösten 2015.

Skötselåtgärder:

Strandängar hävdas genom bete och/eller slåtter.

Röjning av sly och buskar samt fräsning/puts av tuvor, bladvass m.m.

Övriga åtgärder:

- Restaurering för att återskapa en mosaik av konstgjorda öar och öppet vatten.
- Vattenståndet kan regleras för att efterlikna en naturlig vattenregim med höga vattennivåer på våren och lågvatten under tidig höst.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 4.

Skötselzon G: Bebyggelse – 31 ha

Beskrivning:

Skötselzonen utgörs av markområden vid bebyggelse och vissa anläggningar för friluftslivet samt park och alléer vid herrgården.

Bevarandemål: Byggnader och övriga anordningar, samt trädgårdsmiljöer, park och naturmark ska vara välskötta, för ändamålet funktionsenliga och tillgängliga för allmänheten. Ändamålet för specifika områden anges i skötselområdena 6-10.

Skötselåtgärder: Park, alléer och övrig naturmark kring bebyggelse och anläggningar sköts så att karaktären av ett äldre herrgårdslandskap och torpmiljöer bevaras.

Figur 11 Anläggningar och anordningar i skötselzonen ska vara väl underhållna.

Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)

Beskrivning: Inom Hammarskogsområdet finns många anordningar för friluftslivet. Här finns ex. *stigar och vandringsleder cykelled och skidspår*. Från Hammarskogs herrgård till badplatsen vid Dalbyviken går en tillgänglighetsanpassad spång utmed strandängen, med flera rastplatser. En cykelled som förbinder Uppsala och Hammarskogs herrgård anlades 2016. Mellan Uppsala och Hammarskog finns en ca 1 mil utmarkerad skidled.

Information om området finns vid parkeringsplatserna, Hammarskogs herrgård och Naturskolan med informationstavlor, informationsbroschyrer och kartor.

Vid Hammarskogs herrgård finns *café, naturskola och snickeri m.m.* Här finns även grillplats med bänkar och bord, lekplats, boulebanor, och toaletter. På vintern anordnas en pulkabacke ner mot stranden.

Parkeringar och tillgänglighetsanpassade toaletter finns vid Hammarskogs herrgård, samt vid Dalbyviken, Skogshyddan och Dalkarlskärret.

Vid Dalbyviken finns en *badplats* med en klippt gräsmatta, öppen sandstrand, badbrygga och en brygga för *roddbåtar och kanoter* för uthyrning.

Inom området finns flera *fågeltorn, utkiksplattformar* och flera fina naturliga utsiktspunkter.

Bevarandemål:

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva och utveckla olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, biologisk mångfald och de skönhetsvärden som finns i området.

Skötselåtgärder:

- Städning och skötsel av parkeringsplatser, rastplatser, badplats etc.
- Underhåll av vägar, leder, stigar, skidspår etc. Se till att fallna träd inte ligger över stigar/leder.
- Underhåll av anläggningar, informationstavlor och övriga anordningar i reservatet samt påfyllnad av vedförråd.
- Underhållsröjning och gallring vid bl.a. utsiktsplatser.
- Bete/slätter.
- Översyn och underhåll av bl.a. stängsel och genomgångar.

Skötselområden – se bilaga 1:5.2

Skötselområde 1: Yngre barrplanteringar – 6 ha

Beskrivning:

Yngre barrplanterade bestånd, ofta med inslag av överståndare och rik lövföryngring. Stamdiameter på barrträden är oftast mindre än 10 cm.

Bevarandemål:

Skapa varierande och mer naturliga skogsbestånd. Vanligtvis löv- och blandskogsbestånd, men ibland behåller man det barrdominerade skogsbeståndet om lövföryngringen är dålig.

Skötselåtgärder:

Röjning/huggning av planterade barrträd, huvudsakligen träd med en stamdiameter mindre 10 cm. Träden fälls och lämnas om möjligt kvar på platsen eller inom området. Beroende på hur bestånden ser ut, och vilken skötselzon de tillhör, fälls olika mycket barrträd. Är målet att skapa en lövdominerad skog fälls de flesta planterade barrträd, medan viss utglesning räcker då målet är blandskog eller barrdominerade bestånd.

Figur 12 Om lövföryngringen har varit dålig i planteringarna behåller man det barrdominerade beståndet men frihugger till exempel överståndare.

Figur 13 I lövrika bestånd röjer man det mesta av granarna.

Skötselområde 2: Igenväxning av hagmarker – 11 ha

- Beskrivning:** Igenväxningsvegetation på tidigare öppen mark eller hagmark med gamla lövträd. Igenväxningen består främst av yngre björk, asp och hassel, men bitvis även slån- och rosbuskar.
- Bevarandemål:** Restaurerad och återskapad öppen mark eller hagmark med frånvaro av slyvegetation och täta buskskikt. Enstaka yngre träd (ersättningsträd till de gamla) och spridda buskar får förekomma.
- Skötselåtgärder:** Naturvårdsröjning av igenväxningsvegetation. Fällna träd och buskar fraktas bort eller samlas ihop i högar och eldas upp. Ringbarkning av vissa träd, t.ex. asp, kan bli aktuell då man vill minska rotskottsbildningen. Åtgärden kan behöva upprepas, speciellt om hävden är svag. Därefter kontinuerlig hävd.

Figur 14 Røjning/uthuggning av igenväxningsvegetation behövs om beteshävdén är för svag.

Figur 15 Røjning av brynzoner mot öppen mark är nödvändig om gamla hagmarksträd ska överleva.

Figur 16 Ekhagen vid Vreta udd betas inte utan måste hållas öppen genom återkommandeslätter och röjningar.

Skötselområde 3: Talldominerade bestånd – 10 ha

Beskrivning:

Fyra talldominerade bestånd med speciella natur- och friluftsvärden. Två av bestånden ligger i den norra delen, vid Stora kärret. Det ena består av en tallskog på bergbunden mark som naturvårdsbrändes år 2002. Det andra är ett avverkat område med många sparade tall- och aspöverståndare samt flera solexponerade tallågor. Närmare herrgården finns två andra tallbestånd som är ganska likåldriga, men som har en rik förnygring av ek. Båda bestånden vetter ut mot öppen åkermark och i kantzonen finns fina utsiktsplatser.

Bevarandemål:

Talldominerad skog med stort inslag av ek och asp. Naturlig tall-, ek-, asp- och enbuskförnygring gynnas.

Skötselåtgärder:

Naturvårdsröjning av framför allt gran och björk, för att gynna tall, ek, asp och enbuskar. Vid frihugning av överståndare, mindre ekar och enbuskar kan det vara nödvändigt att fälla yngre-medelåldrig tall. Åtgärderna kan behöva upprepas.

Figur 17 I de två tallbestånden nära herrgården ska äldre tall samt yngre ek och enbuskar gynnas. Ibland genom att fälla/ringbarka klenare tall.

Figur 18 I de två norra tallbestånden ska överståndare frihuggas och tallföryngring gynnas genom röjning av bl.a. gran och björk.

Skötselområde 4: Utsiktsplatser – 1 ha

<u>Beskrivning:</u>	Utsiktsplatser på eller vid berghällar samt vid Stora kärret, Dalbyviken och Dalkarlskärret.
<u>Bevarandemål:</u>	Utsiktsplatser med mer eller mindre fri sikt.
<u>Skötselåtgärder:</u>	Naturvårdsröjning eller ringbarkning av vissa träd och buskar på och vid utsiktsplatserna. Gamla eller senvuxna träd sparas, liksom spridda buskar. För att undvika omfattande slyuppslag bör röjning utföras successivt.

Figur 19 Utsiktsplatserna öppnas successivt för att undvika kraftiga slyuppslag.

Skötselområde 5: Igenväxande åkermark – 1 ha

- Beskrivning:** F.d. åkermark som delvis är planterad med diverse lövträd, bl.a. björk, ek, ask, körsbär och lind. Spontan igenväxning har också skett i kanterna mot skogsmark.
- Bevarandemål:** Lövdominerad skog och slå vakt om värden för friluftslivet utmed stigen till Stora kärret.
- Skötselåtgärder:**
- Gallring till förmån av planterade träd,
 - röjning av igenväxningsvegetation vid behov.

Figur 20 Bevara den öppna gräsmarken genom röjning av unga träd och återkommande slåtter.

Skötselområde 6: Hammarskogs herrgård med omgivning

Beskrivning:

Området kring Hammarskogs herrgård utgör reservatets besökscentrum. Inom området finns många anordningar för besökaren. På vintern anordnas en pulkabacke ner mot stranden. Invid Hammarskogs herrgård ligger Uppsala naturskola.

Bevarandemål:

Området kring herrgården är en naturlig och välkomnade port för besökare till Hammarskog. Goda förutsättningar ska finnas att bedriva för området ändamålsenliga, varierade verksamheter för olika målgrupper.

Skötselåtgärder:

Området ska hållas i gott skick vilket innebär att områdets anläggningar sköts och städas, gräset hålls klippt, buskar och igenväxningsvegetation brer inte ut sig, skräp förekommer inte.

Figur 21 Park, alléer och övrig naturmark ska vara estetiskt tilltalande, men också skötas så att förekommande eller potentiella naturvärden gynnas.

Figur 22 Anläggningar ska vara välskötta och funktionella för ändamålet.

Skötselområde 7: Badplats

Beskrivning:

Vid Dalbyviken finns idag en badplats med en klippt gräsmatta, öppen sandstrand, badbrygga och en brygga för roddbåtar och kanoter som kan bokas och hyras via tillsynsmannen. Parkeringsplats finns, liksom toaletter och grillplats med bänkar och bord. Den öppna gräsmarken används sommartid för bl.a. tältning.

Bevarandemål: Badplatsen ska vara välskött och funktionell med de anordningar och säkerhetsanordningar som behövs för att ge besökaren en trevlig och trygg upplevelse.

Skötselåtgärder: Området ska hållas i gott skick och vara tillgängligt för allmänheten. Sandstrand, bryggor och dylikt underhålls och ersätts vid behov.

Skötselområde 8: Östbergstorpet

Beskrivning: Östbergstorpet är ett möblerat soldattorp som idag är öppet för allmänheten som raststuga. Här finns kamin och vedspis samt vattenpump ute på gården och grillplats med bänkar och bord.

Bevarandemål: Området ska kunna fungera som en målpunkt, lätt att nå från Hammarskog.

Figur 23 Torpmiljö och rastplats som är idag öppen för allmänheten året runt.

Skötselåtgärder: Området ska hållas i gott skick vilket innebär att området städas, gräset hålls klippt, buskar och igenväxningsvegetation brer inte ut sig, skräp förekommer inte. Staket och andra anläggningar för djurhållning ska tas bort eller underhållas.

Skötselområde 9: Fyristorp

Beskrivning: Fyristorp innefattar ett torp och några övriga byggnader. Vattenpump, grillplats med bänkar och bord finns ute på gården.

Bevarandemål: Området ska kunna fungera som en målpunkt, lätt att nå från Hammarskog.

Skötselåtgärder: Området ska hållas i gott skick vilket innebär att området städas, gräset hålls klippt, buskar och igenväxningsvegetation brer inte ut sig, skräp förekommer inte.

Figur 24 Fyristorp med förutsättningar för en fungerande målpunkt.

Skötselområde 10: Brynzoner med värdefulla träd och buskar – se bilaga 1:5.3

Beskrivning: Brynzoner på åkerholmar och utmed skogskanter med yngre-medelåldriga ekar samt ett rikt och varierande buskskikt.

Bevarandemål: Frihuggna ekar som på sikt kan utvecklas till vidkroniga träd med höga naturvärden och ett rikt och varierat buskskikt.

Skötselåtgärder:

Återkommande röjningar kring ekarna, främjande av bärande och blommande buskar. Ibland även frihuggning av andra trädslag, t.ex. lind, alm och tall.

Figur 25 Lövträdsrika åkerholmar med vidkroniga träd och ett varierat buskskikt har höga naturvärden.

Figur 26 I vissa brynzoner finns rik förekomst av ek som bör frihuggas.

Figur 27 Frihugning av ek bör ske redan när träden är unga. Då har de större chans att utvecklas till värdefulla hagmarksekar.

Gränsmarkering och skyltning

Reservatets gränser skall markeras ut av reservatsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar. Reservatsförvaltaren ansvarar även för övrig skyltning (informationstavlor, vägvisare, leder, stigar etc.). Skyltningen utförs enligt svensk standard (SIS 03 15 22 och SIS 03 12 11).

Dokumentation och uppföljning

Utförda skötselåtgärder dokumenteras årligen av förvaltaren. Dokumentationen förvaras av Uppsala kommun och ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av genomförda skötselåtgärder. Åtgärder i skötselplanen avser närmaste 5-årsperiod. En uppföljning av förändringar i naturtillståndet och naturvärden som följd av skötselplanen ska göras inom 10 år för att då bedöma behovet av en revidering av skötselplanen.

Tillsyn och förvaltning

Reservatsförvaltare är enligt reglementets nuvarande utformning Stadsbyggnadsförvaltningen i Uppsala kommun. Förvaltaren ansvarar för genomförande och dokumentation av skötselåtgärder enligt gällande skötselplan samt reservatets gränsmarkering, skyltning, samt frekvent återkommande underhåll av mark, vatten och anläggningar. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten särskilt i frågor där skötselplanen inte tydligt reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten är enligt reglementets nuvarande utformning Miljö och hälsoskyddnämnden i Uppsala kommun. I tillsynen ingår kontroll av efterlevnad av reservatsbestämmelser samt prövning av tillstånd och dispenser.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- Almquist, E. 1929: Upplands vegetation och flora. Acta Phytogeogr. Suec. 1: 1-622. (+ kartbilaga).
- Appelqvist, T., Fasth, T. & Bengtson, O. 2008: Åtgärdsprogram för finnögöntröst 2008-2012 (*Euphrasia rostkoviana ssp. fennica*). Naturvårdsverket. Rapport 5918.
- Aronsson, G. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av violgubbe (*Gomphus clavatus*). Naturvårdsverket. Rapport 5638.
- ArtDatabanken. 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Björklund, J-O. 2010: Åtgärdsprogram för ängsskäreplattmal 2010-2014 (*Agonopterix bipunctosa*). Naturvårdsverket. Rapport 6343.
- Forslund, M. (red.) 2015: Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03 Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Fredriksson, R. & Tjernberg, M. (reds.) 1996: Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. Fåglar i Uppland, supplement 2. Uppsala.
- Ingmar, T., Bergmark, A. & Sandberg, G. 1968: Naturvårdsinventering av Uppsalatrakten. Almquist & Wiksells Boktryckeri AB, Uppsala
- Jeppson, M. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av slöjrorösvamp (*Lycoperdon mammiforme*). Naturvårdsverket. Rapport 5544.
- Jonsell, M. & Sahlin, E. 2010: Inventering av vedlevande skalbaggar på lindar i Södermanlands, Uppsala och Västmanlands län. Länsstyrelsernas rapportserie: Upsala 2010:5. ISSN: 1400-4712.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1986: Inventering av våtmarker i Uppsala län. 1. Rapport och bearbetning. 2. Katalog över samtliga objekt. Medd. 1986:1. ISSN 0280-0942.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. 1988:2.
- Länsstyrelsen i Västmanlands län 2012: Åtgärdsprogram för ortolansparv (*Emberiza hortulana*) i Inre Mälarens skärgård. Rapport Life MIA.
- Naturvetenskapliga studentsällskapet i Uppsala 1993: Uppsala-traktens naturminnesinventering 1937 – 1944. Naturvårdsförvaltningen i Uppsala kommun.
- Nitare, J. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar (*Sarcodon*). Naturvårdsverket. Rapport 5609.
- Nitare, J. (red.) 2005: Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. 3:e uppl. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Schmalholz, M. 2006: Finnögöntröst i Uppland och Västmanland. Svensk Bot. Tidskr. 100:221-225.
- Struwe, I. 2008: Åtgärdsprogram för knobblårsbarkfluga 2008-2012 (*Solva marginata*). Naturvårdsverket. Rapport 5759.
- Uppsala kommun. 1994: Naturvårdsinventering av Uppsala kommun 1988-1996. Dalby socken (DAL). Naturvårdsförvaltningen. Rapport 6/40.
- Waldén, H. W., 1969: En faunistisk-ekologisk detaljinventering av vissa djurgrupper inom den lägre markfaunan. Fauna och Flora, nr. 2, årg. 64.

Opublicerade skrifter

- Aronsson, G. 1998: Naturinventering av 15 skogsområden, s.k. friutvecklings-områden, på Uppsala kommuns markinnehav och nyttjanderätter.

Föreningen Dalbyviken 2011: Fågelinventering av Dalbyviken 2011-2012. Delrapportering av ett LONA-projekt.

Hellman, B., Paget, S., Qvarnström, H. & Persson L. 1989: Hammarskog (Seminariearbete, Uppsala universitet, 1989).

Jonsell, L. 2014: Rapport om finnögkontröstlokaler 2010-2014.

Nilsson, V. E. 2015: Dalbyviken är på väg att vakna.

Wiklund, K. och Nilsson, E. V. 2012: Sammanställning av växtinventering. Delrapport till länsstyrelsen i samband med avrapportering av LONA-medel.

Wärnbäck, J. 2015: Upplands Ornitologiska Förenings (UOF) inventeringsrapport av tre våtmarker i Uppsala kommun 2015 – Dalkarlskärret, Stora kärret och Vedyxa viltvatten.

Wärnbäck, J. 2016: Upplands Ornitologiska Förenings (UOF) uppföljning av basinventering av tre våtmarker i Uppsala kommun 2016.

Digitala källor

Artportalen: tillgängligt på <https://www.artportalen.se>

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgängligt på <http://karta.svo.se>

Bilagor

Bilaga 1:5. 1 Sköteselzoner

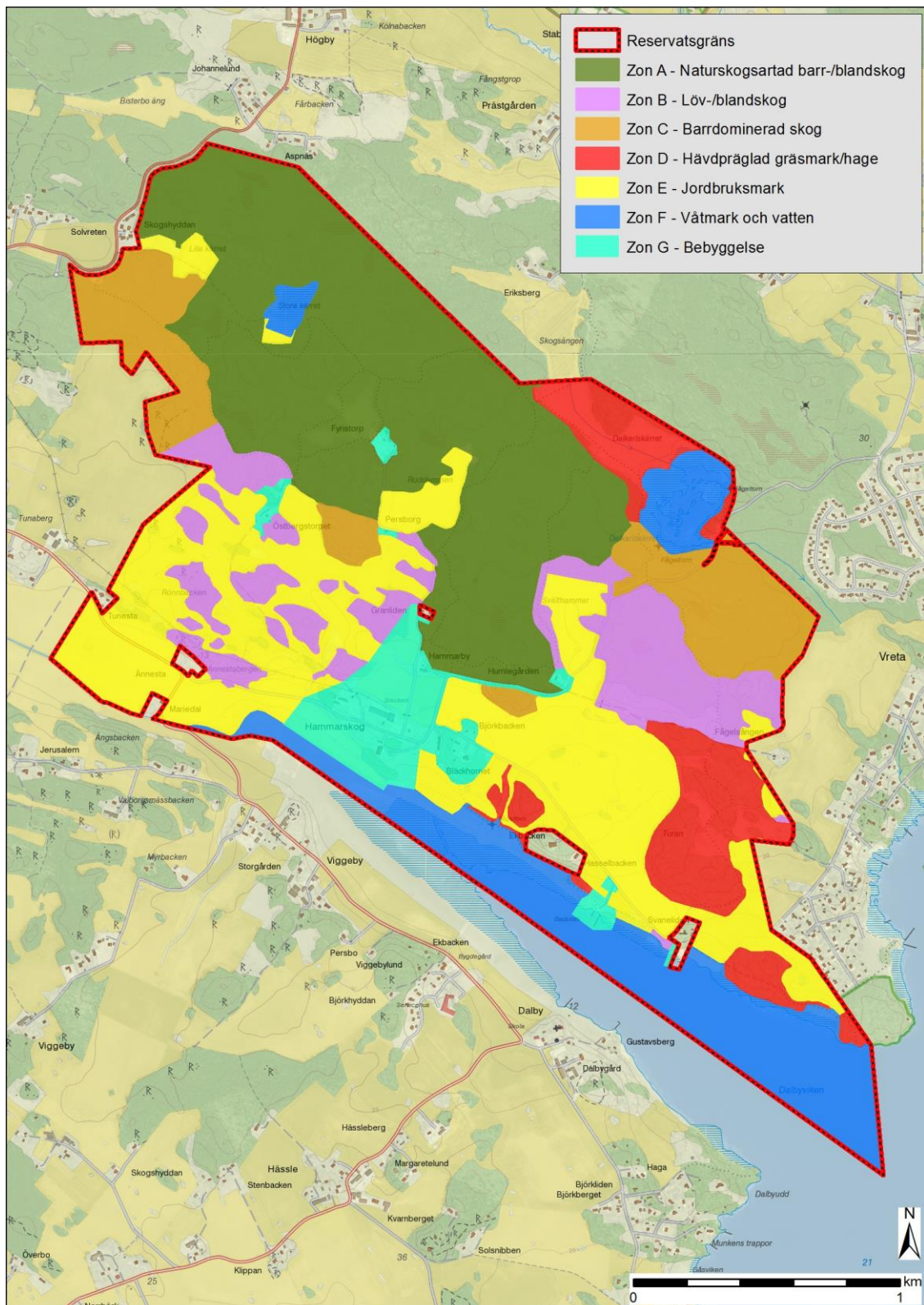
Bilaga 1:5. 2 Skötselområden 1-9

Bilaga 1:5. 3 Skötselområden 10

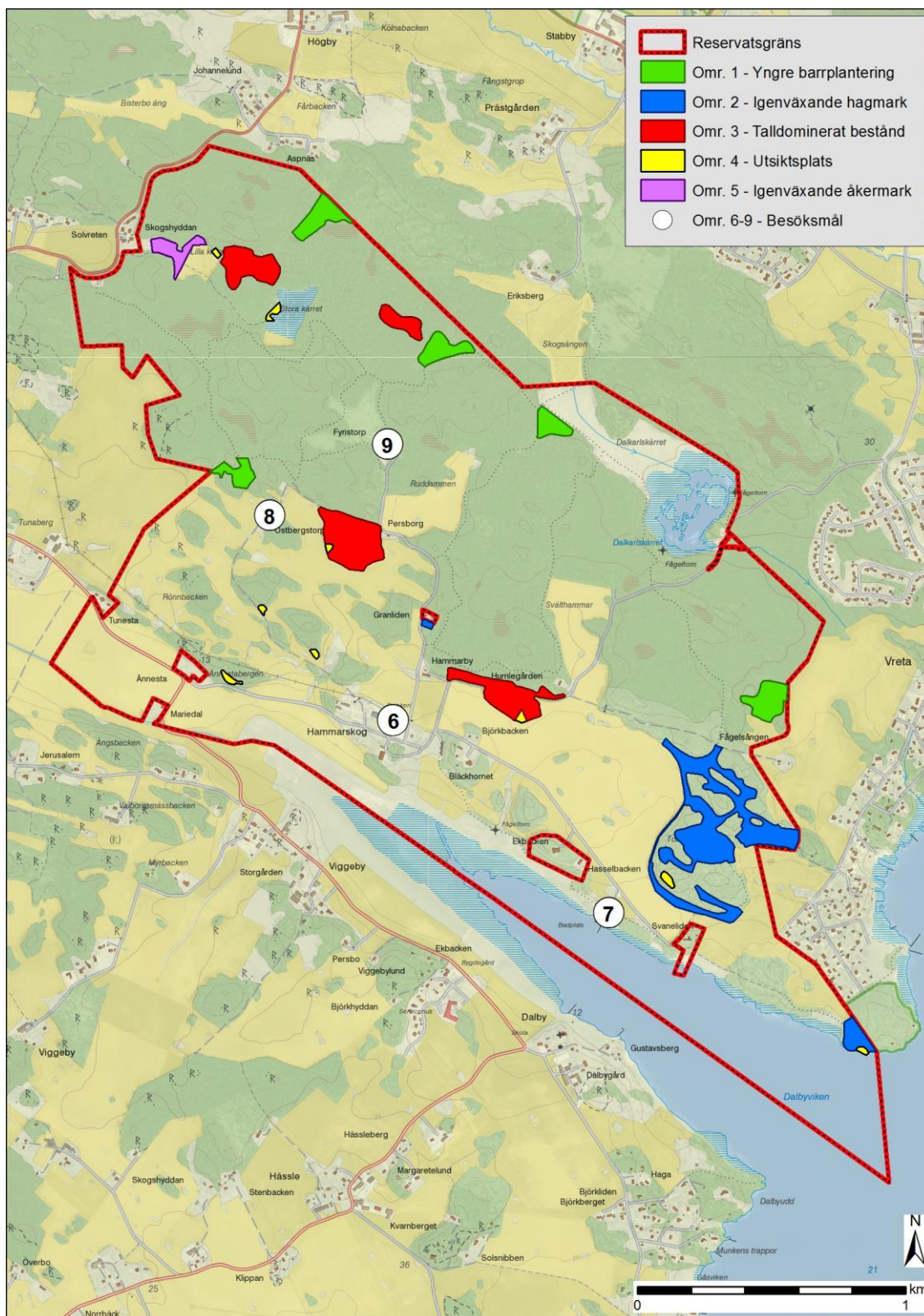
Bilaga 1:5. 4 Fornminnen

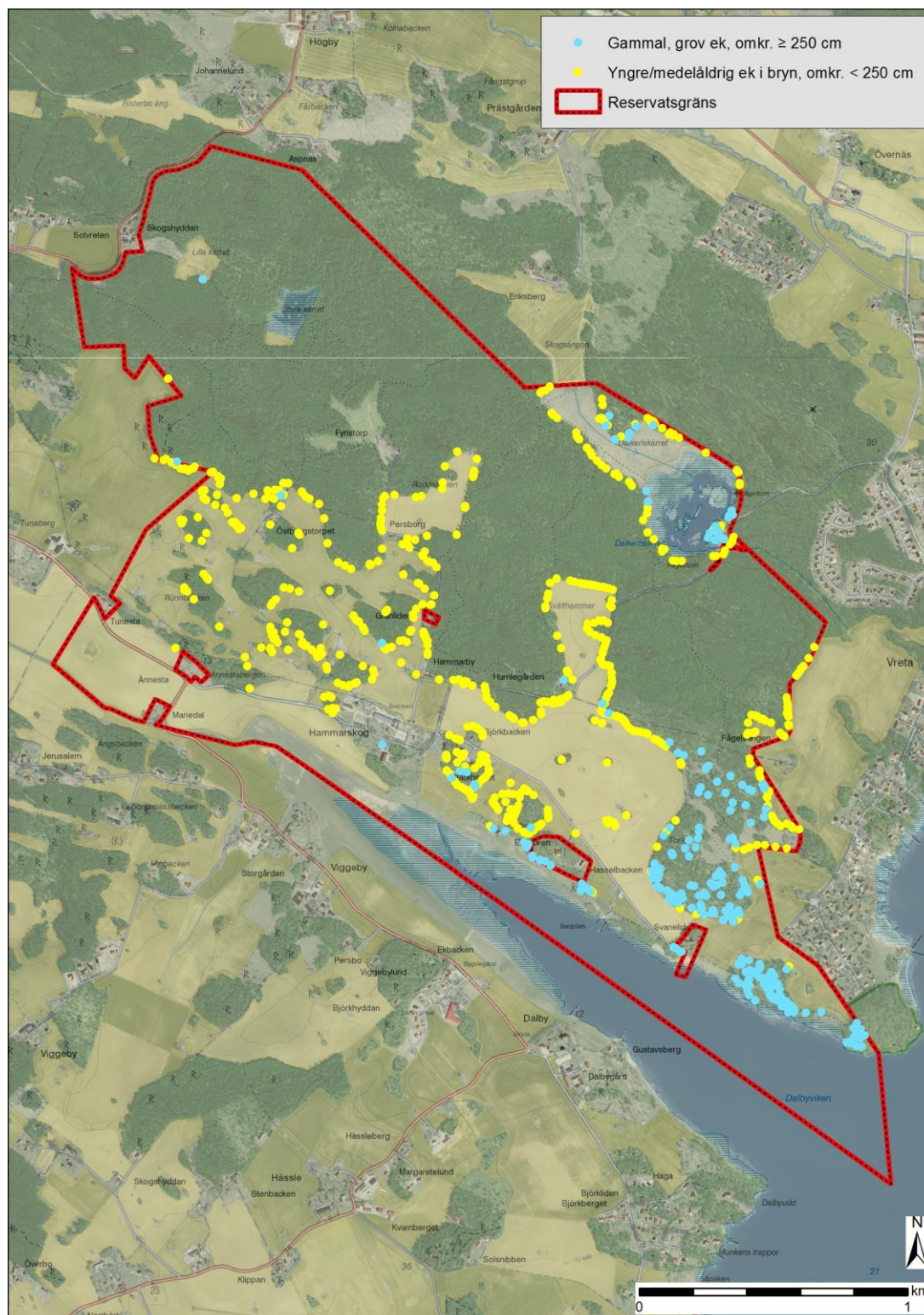
Bilaga 1:5. 5 Naturvårdsarter i Hammarskog

BILAGA 1:5.1 Skötselzoner

BILAGA 1:5.2 Skötselområden 1-9

BILAGA 1:5.3 Skötselområde 10-**Brynzoner med värdefulla träd och buskar**

BILAGA 1:5.5 Naturvårdsarter**NATURVÅRDSINTRESSANTA ARTER I HAMMARSKOG, t.o.m. 2017**Teckenförklaring till naturvårdsarter:

- s = Signalart enligt Skogstyrelsen 2005
 § = Arten är fridlyst i Sverige
 A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
 F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
 P = Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter
 C = Ansvarsart i Uppsala län, enligt Länsstyrelsen 2015
 n = Naturvårdsintressant art i Uppsala län, Gillis Aronsson (GA), Jan-Olof Björklund (JOB),
 Pär Eriksson (PE), Olof Hedgren (OH).

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2015:

- CR = Critically endangered Akut hotad
 EN = Endangered Starkt hotad
 VU = Vulnerable Sårbar
 NT = Near threatened Nära hotad
 DD = Data deficient Kunskapsbrist

Däggdjur

Lutra lutra	utter	NT	A	C	P	§
Eptesicus nilssonii	nordfladdermus		A			§
Myotis brandtii	tajgafladdermus					§ (koloni vid
Granliden,						tidigare även
Fyristorp)						
Myotis daubentonii	vattenfladdermus		A			§
Nyctalus noctula	större brunfladdermus		A			§
Pipistrellus pygmaeus	dvärgpipistrell					§ (koloni vid
Granliden)						

Grod- och kräldjur

Bufo bufo	vanlig padda					§
Rana arvalis	åkergroda		A			§
Rana temporaria	vanlig groda		A			§
Triturus cristatus	större vattensalamander		A			§
Anguis fragilis	kopparödla					§
Natrix natrix	vanlig snok					§
Vipera berus	huggorm					§

Fåglar

Cygnus cygnus	sångsvan				F	häckning
---------------	----------	--	--	--	---	----------

Anser fabalis	sädgås	NT		rastande
Branta leucopsis	vitkindad gås		F	rastande
Anas strepera	snatterand			häckning/obs.
häcktid				
Anas acuta	stjärtand	VU		rastande
Anas querquedula	årta	VU		obs. häcktid
Anas clypeata	skedand			obs. häcktid
Aythya ferina	brunand	VU		häckning
Aythya marila	bergand	VU		rastande
Mergellus albellus	salskrake		F	rastande
Tetrastes bonasia	järpe			en obs. 2012
Perdix perdix	rapphöna	NT		obs. 1981 o 2007
(utsläppta)				
Coturnix coturnix	vaktel	NT		revir 1999, 2000,
2012				
Gavia stellata	smålom	NT	F	rastande
Gavia arctica	storlom		F	födosökande
Tachybaptus ruficollis	smådopping			häckning
Podiceps grisegena	gråhakedopping			häckning
Podiceps auritus	svarthakedopping		F	häckning
Podiceps nigricollis	svarthalsad dopping	EN		misslyckad
häckning 1978				
Botaurus stellaris	rördrom	NT	C F	revir häcktid
Pernis apivorus	bivråk	NT	F	obs. häcktid
Haliaeetus albicilla	havsörn	NT	C F	förflygande
Circus aeruginosus	brun kärrhök		F	häckning
Circus cyaneus	blå kärrhök	NT	F	
	förflygande/födosökande			
Circus pygargus	ängshök	EN	F P	obs. 2014
Accipiter gentilis	duvhök	NT		obs. häcktid
Bubo lagopus	fjällvråk	NT		
	förflygande/födosökande			
Aquila chrysaetos	kungsörn	NT	F P	förflygande
Pandion haliaetus	fiskgjuse		F	födosökande
Falco tinnuculus	tornfalk			obs. tillfälligt
Falco columbarius	stenfalk		F	födosökande
Falco subbuteo	lärkfalk			födosökande
Falco peregrinus	pilgrimsfalk	NT	F	förflygande
Rallus aquaticus	vattenrall			revir häcktid
Porzana porzana	småfläckig sumphöna	VU	F	revir häcktid
Crex crex	kornknarr	NT	C F	revir häcktid (senast
2007)				
Gallinula chloropus	rörhöna			häckning
Grus grus	trana		F	obs. häcktid
Calidris pugnax	brushane	VU	F P	rastande
Lymnocyptes minimus	dvärgbeckasin			rastande/spelande
Gallinago media	dubbelbeckasin	NT	F	rastande/spelande
Numenius arquata	storspov	NT		
	förflygande/rastande			

Tringa glareola	grönben		F	rastande/seplande
Hydrocoloeus minutus	dvärgmå			födosökande
Chroicocephalus ridibundus	skratmå			
Larus fuscus	häckning/födosökande silltrut	NT	C	
Larus argentatus	förflygande/rastande gråtrut	VU		
Hydroprogne caspia	förflygande/födosökande skrärarna	NT	C	förflygande
Sterna hirundo	fiskärarna		F	
Sterna paradisaea	häckning/födosökande silvärarna		F	förflygande
Chlidonias niger	svärarna	VU	C F	obs.
tillfälligt/födosökande				
Columba oenas	skogsduva			obs. häcktid
Glaucidium passerinum	sparvuggla		F	obs. tillfälligt
Apus apus	tornseglare	VU		obs. häcktid
Atcedo atthis	kungsfiskare	VU	F	obs. tillfälligt
Jynx torquilla	göktyta			obs. häcktid
Picus viridis	gröngöling	NT		obs. häcktid
Dryocopus martius	spillkråka	NT		obs. häcktid
Dendrocopos minor	mindre hackspett	NT		obs. häcktid
Picoides tridactylus (senast 2008)	tretåig hackspett	NT		obs. tillfälligt
Lullula arborea	trädlärka		F	
	förflygande/sjungande			
Alauda arvensis	sånglärka	NT		obs. häcktid
Riparia riparia	backsva	NT		
	förflygande/födosökande			
Delichon urbicum	hussva	VU		obs. häcktid
Anthus pratensis	ängspiplärka	NT		obs. häcktid
Anthus cervinus	rödstrupig pipelärka	VU		en obs. 1981
Motacilla flava ssp. flava	sydlig gulärka			obs. häcktid
Luscinia luscinia	näktergal			revir häcktid
Saxicola rubetra	buskskvätta	NT		häckning
Oenanthe oenanthe	stenskvätta			obs. häcktid
Locustella naevia	gräshoppångare			revir häcktid
Locustella fluviatilis	flodsångare	NT		obs. tillfälligt
Locustella luscinioides	vassångare	NT		obs. tillfälligt
Acrocephalus dumetorum	busksångare	NT		obs. tillfälligt
Acrocephalus palustris	kärrsångare			revir häcktid
Acrocephalus arundinaceus	trastsångare	NT		revir häcktid
Regulus regulus	kungsfågel	VU		obs. häcktid
Ficedula parva och 2013)	mindre flugsnappare		F	obs. häcktid (1979)
Panurus biarmicus	skäggmes	NT		
	rastande/födosökande			
Oriolus oriolus	sommargylling	VU		obs. tillfälligt
Lanius collurio	törnskata		F	häckning

Nucifraga caryocatactes	nötkråka	NT			obs. häcktid	
Sturnus vulgaris	stare	VU			häckning	
Carduelis flavirostris	vinterhämling	VU			obs. tillfälligt	
Carpodacus erythrinus	rosenfink	VU			obs. häcktid	
Calcarius lapponicus	lappsparv	VU			obs. tillfälligt	
Emberiza citrinella	gulsparrv	VU			obs. häcktid	
Emberiza hortulana	ortolansparv	VU	C	F	P	obs. häcktid (senast 2005)
Emberiza schoeniclus	sävsparrv	VU				obs. häcktid
Perisoreus infaustus	lavskrika			F		
<i>Blötdjur och iglar</i>						
Hirudo medicinalis	blodigel		A			§
<i>Trollsländor</i>						
Leucorrhinia pectoralis	citronfläckad kärrtrollslända		A			§
<i>Skalbaggar</i>						
Aderus populneus	aspögonbagge	NT				
Allecula morio	gulbentkamklobagge	NT				
Ampedus nigroflavus	orange rödrock					n (PE)
Aromia moschata	myskbock		s			
Baranowskiella ehnstromi	(en fjädervinge)					n (PE)
Chlaenius nigricornis	guldgrön sammetslöpare					(1981-82)
Choragus horni	(en plattnosbagge)	NT				
Corticeus longulus	avlång barksvartbagge	VU		C	P	
Cryptophagus populi	(en fuktbagge)					n (PE)
Cucujus cinnaberinus	cinnoberbagge	EN	A	C	P	§
Cyphea curtula	(en kortvinge)			C		
Diplocoelus fagi	enfärgad brandsvampbagge	NT		C	P	
Dorcatoma substriata	sprängtickgnagare					n (PE)
Enicmus brevicornis	lindmögelbagge	VU		C	P	
Eubrychius velutus	(en vivel)					n (OH)
Ischnomera cinerascens	matt blombagge	NT				
Laemophloeus monilis	(en plattbagge)	VU		C	P	
Melanophila acuminata	sotsvart praktbagge		s			
Mycetophagus piceus	ljusfläckig vedsvampbagge					n (PE)
Microbregma emarginata	granbarkgnagare		s			
Microrhagus pygmaeus	(en halvknäppare)					n (PE)
Mycetochara axillaris	större svampklobagge					n (PE)
Mycetochara humeralis	mindre svampklobagge	NT				
Necydalis major	stekelbock		s			
Nothorhina cf. muricata	reliktbody?	NT	s			
Orchesia fasciata	gulbandad brunbagge	NT				
Pelenomus canaliculatus	(en vivel)					n (OH)
Peltis ferruginea	vanlig flatbagge					n (PE)
Pentaphyllus testaceus	ekmulmbagge	NT				
Ptilinus fuscus	aspvedgnagare		s			
Sericoda quadripunctata	liten brandlöpare					n (PE)

<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock	NT s	C	
<i>Scydmoraphes minutus</i>	(en glattbagge)			n (OH)
<i>Stephostethus alternans</i>	(en mögelbagge)			n (PE)
<i>Stephostethus lardarius</i>	(en mögelbagge)			n (PE)
<i>Thryogenes scirrhosus</i>	(en vivel)			n (OH)
<i>Tillus elongatus</i>	(en brokbagge)			n (PE)
<i>Trichocele floralis</i>	(en borstbagge)			n (PE)
<i>Xylotrechus pantherinus</i>	sälggetingbock			n (PE)
<i>Halvvingar</i>				
<i>Mezira tremulae</i>	stor aspbarkskinnbagge			n (PE)
<i>Steklar</i>				
<i>Anthophora retusa</i>	svartpälsbi	VU	C P	
<i>Hylaeus pictipes</i>	väggitronbi	NT		
<i>Lasius fuliginosus</i>	blanksvart trämyra			n (PE)
<i>Fjärilar</i>				
<i>Agonopterix bipunctosa</i>	ängsskäreplattmal	VU	C P	
<i>Agonopterix capreolella</i>	liten bockrotplattmal	NT	C	
<i>Aricia artaxerxes</i>	midsommarblåvinge			n (JOB)
<i>Cyaniris semiargus</i>	ängsblåvinge			n (JOB)
<i>Erynnis tages</i>	skogsvisslare			n (JOB)
<i>Glaucopsyche alexis</i>	klöverblåvinge			n (JOB)
<i>Lamellocossus terebra</i>	mindre träfjäril	NT s	C	
<i>Limenitis populi</i>	aspfjäril			n (JOB)
<i>Lycaena hippothoe</i>	violettkantad guldvinge	NT		
<i>Lycaena virgaureae</i>	vitfläckig guldvinge			n (JOB)
<i>Paratalanta hyalinalis</i>	sidengult ängsmott	NT		
<i>Zygaena filipendulae</i>	sexfläckig bastardsvärmare	NT		
<i>Zygaena viciae</i>	mindre bastardsvärmare	NT		
<i>Flugor</i>				
<i>Solva marginata</i>	knubblårsbarkfluga			
<i>Kärlväxter</i>				
<i>Actaea spicata</i>	svart trolldruva		s	
<i>Adoxa moschatellina</i>	desmeknopp	NT s		
<i>Aethusa cynapium</i>	vildpersilja			P
<i>Alchimilla plicata</i>	trubbdaggkåpa	NT		
<i>Allium oleraceum</i>	backlök			n (GA)
<i>Allium scorodoprasum</i>	skogslök			n (GA)
<i>Anemone ranunculoides</i>	gulsippa		s	
<i>Apera spica-venti</i>	kösa	NT		(på åkermark)
<i>Artemisia c. ssp. campestris</i>	vanlig fältmalört			n (GA)
<i>Asplenium septentrionale</i>	gaffelbräken			n (GA)
<i>Asplenium t. ssp. trichomanes</i>	vanlig svartbräken			n (GA)
<i>Bidens cernua</i>	nickskära			n (GA)
<i>Bistorta vivipara</i>	ormrot			n (GA)

<i>Botrychium lunaria</i>	månlåsbräken	NT		
<i>Briza media</i>	darrgräs			n (GA)
<i>Calla palustris</i>	missne		s	
<i>Catabrosa aquatica</i>	källgräs	VU		
<i>Carex elongata</i>	rankstarr		s	
<i>Corydalis intermedia</i>	smånunneört			n (GA)
<i>Crepis praemorsa</i>	klasefibbla	NT		
<i>Dactylorhiza i. var. incarnata</i>	äkta ängsnycklar			§
<i>Dactylorhiza maculata</i>	fläcknycklar			§
<i>Dactylorhiza m. ssp. maculata</i>	jungfru Marie nycklar			§
<i>Dryopteris cristata</i>	granbräken		s	
<i>Elymus caninus var. caninus</i>	vanlig lundelm		s	
<i>Euphrasia o. ssp. officinalis</i>	finnögontröst	EN		C P §
<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN		
<i>Fumaria vaillantii</i>	blek jordrök	NT		C (på åkermark)
<i>Gagea pratensis</i>	ängsvårlök			(1970)
<i>Goodyera repens</i>	knärot	NT	s	§
<i>Helianthemum nummularium</i>				
<i>ssp. nummularium</i>	ljus solvända			n (GA)
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa		s	§
<i>Hyoscyamus niger</i>	bolmört	NT		
<i>Hypochaeris maculata</i>	slätterfibbla	VU		
<i>Jacobaea vulgaris</i>	stånds			n (GA)
<i>Lathyrus vernus</i>	vårärt		s	
<i>Lycopodium c. ssp. clavatum</i>	vanlig mattlummer			A §
<i>Malva th. ssp. thuringiaca</i>	äkta gråmalva	NT		C
<i>Melampyrum cristatum</i>	korskovall	NT		
<i>Noccaea perfoliata</i>	vårskärvfrö			n (GA)
<i>Paris quadrifolia</i>	ormbär		s	
<i>Phleum phleoides</i>	flentimotej			n (GA)
<i>Platanthera bifolia</i>	nattviol			§
<i>Platanthera bifolia ssp. latiflora</i>	skogsnattviol			§
<i>Platanthera chlorantha</i>	grönvit nattviol			§ (Lilla kärret)
<i>Polygala comosa</i>	toppjungfrulin	VU		C
<i>Polygala vulgaris</i>	jungfrulin			n (GA)
<i>Polygonatum multiflorum</i>	storrams		s	
<i>Potamogeton compressus</i>	bandnate	VU		
<i>Pyrola chlorantha</i>	grönpyrola		s	
<i>Ranunculus sect. cassubicus</i>	lundsmörblomma			n (GA)
<i>Saxifraga tridactylites</i>	grusbräcka			n (GA)
<i>Sedum sexangulare</i>	kantig fetknopp			n (GA)
<i>Serratula tinctoria</i>	ängsskära	NT		
<i>Silene nutans</i>	backglim			n (GA)
<i>Thelypteris palustris</i>	kärrbräken		s	
<i>Thymus serpyllum</i>	backtimjan	NT		
<i>Tilia cordata</i>	skogslind		s	
<i>Trifolium montanum</i>	backklöver	NT		
<i>Ulmus glabra</i>	skogsalm	CR		
<i>Viscaria vulgaris</i>	tjärblomster			n (GA)

Woodsia ilvensis	hällebräken			n (GA)
<i>Mossor</i>				
Anastrophyllum hellerianum	vedtrappmossa	NT	s	
Anomodon attenuatus	piskbaronmossa		s	
Anomodon viticulosus	grov baronmossa		s	
Antitrichia curtipendula	fällmossa		s	
Buxbaumia viridis	grön sköldmossa		s	A §
Geocalyx graveolens	terpentinmossa		s	
Grimmia laevigata	ullgrimmia	NT		C
Helodium blandowii	kärrkammosa		s	
Herzogiella seligeri	stubbspretmossa		s	
Homalothecium sericeum	guldlockmossa		s	
Hylocomiastrum umbratum	mörk husmossa		s	
Jungermannia s. var. leiantha	vanlig rörsvepemossa		s	
Leucobryum glaucum	blåmossa		s	A
Neckera complanata	platt fjädermossa		s	
Nowelia curvifolia	långfliksmossa		s	
Physcomitrella patens	muddermossa	NT		C
Porella platyphylla	trädporella		s	
Pseudobryum cinclidioides	källpraktmossa		s	
Rhytidiadelphus loreus	västlig hakmossa		s	
Rhytidiadelphus subpinnatus	skogshakmossa		s	
Sphagnum quinquefarium	kantvitmossa		s	A
Sphagnum wulfianum	bollvitmossa		s	A
Ulota crispa	krushättemossa		s	
<i>Lavar</i>				
Acrocordia gemmata	grå punktlav		s	
Arthonia byssacea	ekpricklav	VU		
Bacidia incompta	savlundlav	VU		
Bacidia rubella	lönnlav		s	
Buellia violaceofusca	blyertslav	NT		
Calicium adpersum	guldpuddrad spiklav		s	
Caloplaca lucifuga	skuggorangelav	NT		
Chaenotheca brachypoda	gulnål		s	
Chaenotheca chlorella	kornig nållav		s	
Chaenotheca gracillima	brunpuddrad nållav	NT	s	
Chaenotheca phaeocephala	brun nållav		s	
Cliostomum corrugatum	gul dropplav	NT	s	
Cyphelium inquinans	sotlav		s	
Graphis scripta	skriftlav		s	
Hypogymnia farinacea	grynig blåslav		s	
Lecanactis abietina	gammelgranslav		s	
Leptogium saturninum	skinnlav		s	
Leptogium teretiusculum	dvärgtufs		s	
Lobaria pulmonaria	lunglav	NT	s	
Microcalicium disseminatum	ärgspik			n (GA)
Nephroma parile	bårdlav		s	

<i>Parmeliella triptophylla</i>	korallblylav	s		
<i>Parmelina tiliacea</i>	silverlav	s		
<i>Peltigera collina</i>	grynig filtlav	NT	s	
<i>Pleurosticta acetabulum</i>	kyrkogårdslav			n (GA)
<i>Ramalina cf. baltica</i>	hjälmbrösklav?	NT		
<i>Sclerophora farinacea</i>	brunskaftad blekspik	NT	s	C
<i>Sclerophora pallida</i>	gulvit blekspik	NT	s	
<i>Svampar</i>				
<i>Amanita ceciliae</i>	jättekamskivling	NT	s	
<i>Amanita lividopallescens</i>	bleknande kamskivling	NT		
<i>Antrodia pulvinascens</i>	veckticka	NT	s	
<i>Antrodia xantha</i>	citronticka			n (GA)
<i>Artomyces pyxidatus</i>	kandelabersvamp	NT	s	
<i>Auricularia mesenterica</i>	svartöra	NT		
<i>Biscogniauxia cinereolilacina</i>	linddyna	VU		C
<i>Bolbitius reticulatus</i>	hinnskivling			n (GA)
<i>Boletus fechtneri</i>	sommarsopp	VU	s	
<i>Cantharellus lutescens</i>	rödgul trumpetvamp		s	
<i>Clavulinopsis cinereoides</i>	trubbfingersvamp	VU		
<i>Climacocystis borealis</i>	trådticka		s	
<i>Coprinopsis insignis</i>	lundbläcksvamp	NT		
<i>Cortinarius barbaricus</i>	blåfotad fagerspindling	VU	s	
<i>Cortinarius percomis</i>	kryddspindling		s	
<i>Cortinarius sulfurinus</i>	persiljespindling	NT	s	
<i>Cortinarius venetus</i>	olivspindling		s	
<i>Dichomitus campestris</i>	hasselticka		s	
<i>Entoloma griseocyaneum</i>	stornopping	NT		
<i>Entoloma lividocyanulum</i>	ögonnopping	NT		
<i>Entoloma sinuatum</i>	bolmörtsskivling		s	
<i>Fistulina hepatica</i>	oxtungsvamp	NT	s	
<i>Fomitopsis rosea</i>	rosenticka	NT	s	
<i>Gastrum quadrifidum</i>	fyrflikig jordstjärna	NT	s	
<i>Geoglossum umbratile</i>	svart jordtunga			n (GA)
<i>Gomphus clavatus</i>	violgubbe	VU	s	C P
<i>Haploporus tuberculosus</i>	blekticka	NT	s	
<i>Hericium coralloides</i>	koralltaggsvamp	NT	s	
<i>Hydnellum caeruleum</i>	blå taggsvamp	NT	s	
<i>Hydnellum concrescens</i>	zontaggsvamp		s	
<i>Hydnellum cumulatum</i>	knölig taggsvamp	EN	s	C
<i>Hydnellum ferrugineum</i>	dropptaggsvamp		s	
<i>Hydnellum peckii</i>	skarp dropptaggsvamp		s	
<i>Hygrocybe fornicata</i>	musseronvaxskivling	NT		
<i>Hygrocybe insipida</i>	småvaxskivling		s	
<i>Hygrophorus arbustivus</i>	höstvaxskivling	EN		
<i>Hymenochaete ulmicola</i>	almrostöra	VU		
<i>Inocybe bongardii</i>	doftråding		s	
<i>Inonotus rheades</i>	rävticka		s	
<i>Inonotus ulmicola</i>	almsprängticka	VU		

<i>Junghuhnia collabens</i>	blackticka	VU s	
<i>Lactarius acerrimus</i>	gaffelriska	s	
<i>Lactarius scrobiculatus</i>	svavelriska	s	
<i>Lactarius volemus</i>	mandelriska	s	
<i>Leccinum pseudoscabrum</i>	hasselsopp	s	
<i>Lepiota castanea</i>	kastanjefjällskivling	s	
<i>Lepiota echinella</i> s. lat.	dvärgfjällskivling	VU	
<i>Leptoporus mollis</i>	kötticka	NT s	
<i>Limacella glioderma</i>	brun klibbskivling	s	
<i>Lycoperdon mammiforme</i>	slöjröksvamp	VU	P
<i>Meruliopsis taxicola</i>	blodticka	s	
<i>Onnia tomentosa</i>	luddticka	NT s	
<i>Oxyporus corticola</i>	barkticka	s	
<i>Peziza michelii</i>	gulköttig storskål		n (GA)
<i>Peziza succosa</i>	gulmjölkig storskål	s	
<i>Phaeolus schweinitzii</i>	grovticka	s	
<i>Phellinus chrysoloma</i>	granticka	NT s	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka	NT s	
<i>Phellinus ferruginosus</i>	rostticka	s	
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	gränsticka	NT s	
<i>Phellinus pini</i>	tallticka	NT s	
<i>Phellinus populicola</i>	stor aspticka	NT s	
<i>Phellinus robustus</i>	ekticka	NT	
<i>Phellinus viticola</i>	vedticka	s	
<i>Phellodon niger</i>	svart taggsvamp	NT s	
<i>Phellodon melaleucus</i>	svartvit taggsvamp	NT	
<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkskinn	NT s	
<i>Pluteus romellii</i>	gulfotsskölding	s	
<i>Pluteus salicinus</i>	blågrå skölding	s	
<i>Pycnoporellus fulgens</i>	brandticka	VU s	
<i>Ramaria karstenii</i>	taggfingersvamp	NT s	C
<i>Ramaria pallida</i>	blek fingersvamp	VU s	
<i>Ramaria sanguinea</i>	fläckfingersvamp	VU s	C
<i>Ramaria testaceoflava</i>	gultoppig fingersvamp	NT s	
<i>Russula aurea</i>	guldkremla	s	
<i>Sarcodon imbricatus</i>	fjällig taggsvamp	s	
<i>Sarcodon lundellii</i>	koppartaggsvamp	VU s	C P
<i>Sparassis crispa</i>	blomkålssvamp	s	
<i>Spongipellis fissilis</i>	apelticka	VU	
<i>Spongipellis spumeus</i>	skumticka	NT	
<i>Spongiporus undosus</i>	vågticka	VU	
<i>Steccherinum robustius</i>	prakttagging	VU	C
<i>Tricholoma arvernense</i> s. lat.	nordlig kantmusseron		n (GA)
<i>Tricholoma atosquamosum</i>	svartfjällig musseron	VU s	
<i>Tricholoma aurantium</i>	brandmusseron	s	
<i>Tricholoma fucatum</i>	rökmusseron		n (GA)
<i>Xerocomus impolitus</i>	bleksopp	VU s	

Remissammanställning angående förslag till beslut och skötselplan för Hammarskogs Naturreservat

Handlingarna var på remiss till sakägare, myndigheter, intresseföreningar och allmänhet under tiden 2018-02-08 t.o.m. 2018-03-08. Allmänheten har även haft möjlighet att inkomma med synpunkter på en temakväll på Biotopia samt på ett öppet möte i Kronparken. Följande remissammanställning är en nedkortad lista av de viktigaste synpunkterna i syfte att skapa en lättöverskådlig bild. Samtliga inkomna synpunkter har dock lästs och noga avvägts av ansvariga tjänstepersoner.

Yttrande ifrån	Framförda synpunkter/remissvar	Åtgärd/Uppsalas kommentar
<u>Myndigheter</u>		
Försvarsmakten	Ingen erinran	
SGU	Ingen erinran	
Skogsstyrelsen	Ingen erinran	
Länsstyrelsen Uppsala län	<ul style="list-style-type: none"> • syftet med fördel kan förtydligas och utvecklas • föreskrifterna behöver bli tydligare avseende vad som gäller för markägaren respektive förvaltaren av naturreservatet, • förslaget till beslut är otydligt när det gäller i vilken omfattning skogsbruk kommer att vara möjligt att bedriva inom naturreservatet, • de åtgärder som förvaltaren ska genomföra i reservatet ska specificeras i B-föreskrifterna och inte genom hänvisning till skötselplan, • för att beslutet ska bli enklare att förstå bör undantag som hör till en specifik föreskrift anges direkt i anslutning till den aktuella föreskriften • generella formuleringar som ger stort utrymme för tolkning av 	<ul style="list-style-type: none"> • Beaktas • Beaktas • Beaktas • Beaktas • Beaktas ej

	föreskrifter ska undvikas.	<ul style="list-style-type: none"> • Beaktas
Uppsala kommun Miljö och hälsoskyddsnämnd	<p><i>Föreskrifterna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nämnden anser att föreskrifterna bör kompletteras med ett stycke om strandskyddet och hur vissa av de utpekade åtgärderna i skötselplanen och föreskrifterna kan komma att behöva prövas mot strandskyddslagstiftningen. • Det bör säkras upp med en föreskrift att byggnadernas användning fortsättningsvis kommer vara sådan att det gynnar friluftslivet och att allmänheten har tillträde. • Nämnden ställer sig dock frågande till punkt D 6, nämnden anser att det bör gälla all typ av pedagogisk verksamhet och inte avgränsas till enbart Naturskolan. <p><i>Skötselplanen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Förtydliga avsnittet om förvaltning och tillsyn • Nämnden efterfrågar en del i skötselplanen som förtydligar uttryck och tolkningar för att underlätta prövning samt säkra syftet med reservatet. • Förtydliga skillnaden mellan skötselzoner och skötselområden. • Hammarskog kan utgöra ett område som erbjuder god ljudmiljö och efterlyser att den aspekten och värdet med området lyfts upp och beskrivs genom exempelvis en ljudkartläggning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Även andra tillstånd kan krävas. Info om hänsyn till strandskydd återfinns under Andra bestämmelser, utpekade inte särskilt i föreskriften för att inte missleda utföraren av åtgärden. • Beaktas • Beaktas • Beaktas • Beaktas • Beaktas, förtydligt inom friluftsvärden. Synpunkt om kartering överlämnas till Gat- och samhällsmiljönämnd.
<u>Sakägare</u>		
Uppsala kommun GSN	<p><i>Synpunkter Hammarskogs beslut:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • För att förtydliga vad man menar bör områden som är undantagna från föreskrift A5, d.v.s. punkt 36 & 37 i D, finnas på en och samma karta. <p><i>Synpunkter Hammarskogs skötselplan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Under rubriken ”Hotade och sällsynta arter” måste informationen om prioriterade arter utvecklas för att kunna göra rätt skötselprioriteringar i framtiden. • Skötselzon D, skötseln av lövängen vid Toran bör utredas (efterbete eller ej). • Skötselområde 5, målet bör vara att sköta planteringen så att det på sikt bildas en lövskog. • Förvaltaren bör ges möjlighet att bestämma vad som ska göras med ”röjningsrester”. Det är inte alltid motiverat att lämna kvar död ved exempelvis inte då det påverkar friluftslivet negativt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Åtgärdat • Prioriteringar bör göras enligt precisering i syftet för reservatet • Ängen ska efterbetas i linje med förslaget i skötselplan • Beaktas • Beaktas
UVAB	Ingen erinran	

Vattenfall El AB	Ingen erinran	
Hyresgäst Granliden	Önskar att tomtmarken lyfts ur reservatet Skötsel av ängsmarken?	Beaktas, Enl. ök ska ängsmarken införlivas i reservatet/skötselplanen
Skanova	Understryker vikten av att fortsatt kunna driva och underhålla sina anläggningar rationellt och kostnadseffektivt inkl. framförande av motorfordon.	Inga hinder för detta i förslaget.
Naturskolan	Förslag: Skriv om reglerna så att det i huvudsak är allemansrätten som gäller, dvs. det är tillåtet att elda	Inga ändringar i förslaget beslut. Med ett naturreservat kommer den naturliga följden att allemansrätten begränsas, en eldningsmöjlighet vintertid läggs till.
-"	Är det möjligt att genomföra: <ul style="list-style-type: none"> • fyra exempel på bebyggelse för friluftslivet • klippa näckrosor • muddra i viken 	Inga hinder för dessa förslag i förslaget beslut: <ul style="list-style-type: none"> • inga hinder i föreslagna reservatsföreskrifter, se B2 • inga hinder i nuvarande reservatsföreskrifter, se B3 • i syftet uppnås genom att anges att det är möjligt att restaurera vattenmiljöer, kräver dock dispensförfarande.
NVF Jaktlag	Under stycke A, förbud, är det önskvärt att ändra till följande <ul style="list-style-type: none"> • 9. bedriva jakt inom område med jaktförbud som framgår av karta (bilaga 3b) med undantag av jakt på vildsvin, Grågås och Kanadagås, samt skydds jakt om viltbeståndets storlek innebär att det finns påtagliga risker för trafikolyckor eller viltskador eller om viltbeståndet orsakar skador som motverkar reservatets syften, 	<ul style="list-style-type: none"> • Beaktas med tillståndsplikt oberoende av art.
-"	Under stycke A <ul style="list-style-type: none"> • 10. Önskvärt att A 10 stryks, eftersom skydds jakt bör bedrivas när viltet är verksamt, och inte behöva vänta till nästföljande vardag då skadorna kan ha blivit ännu värre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beaktas
-"	Under stycke D, tillåtet, är det önskvärt att lägga till följande <ul style="list-style-type: none"> • bedriva jakt under den allmänna jakttiden på hela reservatet, inkl. förbuds zon, på vildsvin, Grågås och Kanadagås, • bedriva jakt under den allmänna jakttiden på hela reservatet, exl. förbuds zon, på övrigt vilt, • att under den allmänna jakttiden medföra okopplad hund under jakt, 	<ul style="list-style-type: none"> • Beaktas med tillståndsplikt oberoende av art • Inga föreskrifter hindrar detta • Beaktas

	<ul style="list-style-type: none"> • under vinterhalvåret är det tillåtet att under säkra former anlägga tillfällig eldstad, • i samråd med förvaltaren är det tillåtet att siktröja vid jaktpass för säker jakt, • i samråd med förvaltaren är det tillåtet att anlägga byggnation för säker jakt, 	<ul style="list-style-type: none"> • Beaktas • Inga föreskrifter hindrar slyröjning • Endast tillfälliga mobila plattformar/skjutlaver får användas, regleras i avtal
<u>Föreningar</u>		
Upplands botaniska förening	<p><i>Föreskrifter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • S 4, nedersta pkt 1: Dessa aktiviteter överlappar till stor del med dem som redan listas som förbjudna under A. pkt 2. Kanske räcker det att lista varje förbjuden aktivitet en gång, eller är det önskvärt att visa att en aktivitet är förbjuden enligt flera föreskrifter? • S 6, pkt 11: Punkten öppnar upp för möjligheten att anlägga cykel- och ridstigar, ”om behov uppstår”. Känns möjligen vagt och som en försvagning av skyddet. Vems ”behov” är det som skall Beaktas? 	<ul style="list-style-type: none"> • A-föreskrifterna är en inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområdet, medan C-föreskrifterna är ordningsföreskrifter om att färdas och vistas i reservatet dvs. riktar sig till besökare. • Cykling och ridning är exempel växande och viktiga friluftssintressen som behöver särskilda anläggningar för att inte riskera eller motverka övriga värden i reservatet.
-”-	<p><i>Skötselplan</i></p> <p>Generellt så tar de angivna bevarandemålen eller skötselåtgärderna i planen aldrig upp specifika arter, inklusive hotade arter.</p>	<p>Under avsnittet <i>Hotade och sällsynta arter</i> anges att ÅGP-arter, starkt hotade arter och prioriterade arter i första hand prioriteras i skötseln, detta gäller för samtliga skötselområden och zoner. Det ingår i förvaltarens ansvar att anvisa prioriterade skötselåtgärder utifrån nuvarande status och olika arters behov.</p>
-”-	<ul style="list-style-type: none"> • S 7: Stycke <i>Hotade och sällsynta arter</i>: Önskar en prioriteringsordning mellan de angivna artkategorierna. • S 16, under Övriga åtgärder: Låter något egendomligt att vattenståndet skall ”regleras för att efterlikna en naturlig vattenregim”. Vore det inte rimligare att i så fall dämna och låta vattenregimen bli så ”naturligt” styrd som möjligt? Kan kanske förtydligas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Det ingår i förvaltarens ansvar att anvisa prioriterade skötselåtgärder utifrån nuvarande status och olika arters behov. • Med föreslagen reglering avses att stressa igenväxningsvegetation såsom bladvass och kaveldun.
OK Linné/	<ul style="list-style-type: none"> • Vi tycker att det i reservatsbeslutet borde framgå att 	<ul style="list-style-type: none"> • Se precisering av syftet. Orienteringsverksamhet är en av många

Orienteringsföreningen Thor	<p>orienteringsverksamhet är en av de aktiviteter som kommunen fortsatt vill att den bedrivs i området.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi hoppas att de slutgiltiga forskrifterna för reservatet inte kommer att försvåra för Uppsala orienteringsklubbar och skolor att fortsätta bedriva orienteringsverksamhet i Hammarskog; som pedagogisk verksamhet, som bred motionsaktivitet (t.ex. HittaUt), och som tränings- och tävlingsaktivitet. 	<p>friluftsverksamheter som bedrivs området idag, och det finns inga avsikter att begränsa fortsatt verksamhet i befintligt förslag.</p> <ul style="list-style-type: none"> • det finns inga avsikter att begränsa fortsatt verksamhet i befintligt förslag.
Uppsala Naturskyddsförening	<p>Skriv om reglerna så att det i huvudsak är allemansrätten som gäller, dvs. det är tillåtet att elda,</p>	<p>Inga ändringar i förslaget beslut.</p> <p>Med ett naturreservat kommer den naturliga följden att allemansrätten begränsas, en eldningsmöjlighet vintertid läggs till</p>
..-	<p>Sid. 2: Precisering av syftet:</p> <p>Vi föreslår att i syftet lägga till begreppet ekosystemtjänster</p>	<p>Ekosystemtjänster är i detta sammanhang inte ett tillräckligt precist begrepp för att passa i syftet, däremot preciseras friluftsliv i syftet, vilket är en ekosystemtjänst som nyttjas av besökarna.</p>
..-	<p>Sid. 3: Utöver föreskrifter och förbud ... är det förbjudet att:</p> <p>Skriv inte bort möjligheten att även använda muddring som en metod för att upprätthålla områdets värden.</p>	<p>Beaktas. Muddring är en vattenverksamhet som kräver särskilt tillstånd.</p>
..-	<p>Skötselplan:</p> <p>Vi anser att den är tillfredsställande. Dock behövs någon inriktningsförklaring till hur skötselplanen revideras i framtiden, hur ofta, vem har ansvaret, och hur kan berörda påverka den.</p>	<p>Beaktas</p>
UOF	<p><i>Dalkarlskärret</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gränsdragningen i norra delen går väldigt nära in på själva kärret. Vore bra om man tittade på hur avrinningsområdesgränsen går här och försökte avgränsa det utifrån det. • Hur mycket gamla kartor har studerats innan skötselområdena föreslogs? Kan vara bra att gå tillbaka om man nu t.ex. har tänkt sig att ha bete på vissa delar så skulle det finnas en möjlighet att också inkludera t.ex. skogsbete (se punkt nedan). • Södra-sydvästra delen av Dalkarlskärret bör betas och huggas ut ordentligt för att öppna upp för solinsläpp även på denna sida av kärret. Det som idag är zon c norr om vägen borde göras om till 	<ul style="list-style-type: none"> • Reservatsgräns följer fastighetsgräns • Inga hinder för skogsbete i förslaget • Inga hinder för detta i förslaget

	<p>zon D.</p> <ul style="list-style-type: none">• <i>Brynzoner</i> – är otroligt viktiga och en stor bristvara i landskapet. Det finns inom reservatet mängder med brynzoner man kan göra i ordning och hugga ut. De förslag som finns är bra men skulle kunna kompletteras med skrivningar om 20-30 meter breda zoner i alla bryn mot åkermark.	<ul style="list-style-type: none">• Beaktas ej
--	--	--

PROTOKOLLSUTDRAG

Sammanträdesdatum: 2018-04-18

§ 102**Naturresevatbildning Hammarskog
PBN-2015-0039****Beslut**

Plan- och byggnadsnämnden beslutar

att föreslå kommunfullmäktige besluta att bilda naturresevatet Hammarskog i enlighet med framtagna beslutshandlingar.

Särskilt yttrande

Therez Olsson (M), Lars Tufvesson (M), Karin Ericsson (C) och Simon Westberg (KD) anmäler ett särskilt yttrande (bilaga § 102).

Sammanfattning

I översiktsplanen för Uppsala kommun 2016 (ÖP 2016) föreslås att Hammarskog ska skyddas och att resevatutredning pågår.

Plan- och byggnadsnämnden har den 24 januari 2018 beslutat att ställa sig bakom stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut och skötselplan för naturresevatet Hammarskog och att uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter samt ge övriga intressenter i ärendet möjlighet till yttrande.

Plan och byggnadsnämnden överlämnar förslag till beslutshandlingar för naturresevatet Hammarskog till kommunfullmäktige för beslut i ärendet.

Beslutsunderlag

Förvaltningens skrivelse 2018-04-03

Beslutshandling Hammarskog

Skötselplan

Remissammanställning

Arbetsutskottet har utan eget yttrande överlämnat ärendet för beslut till nämnden

Yrkanden

Erik Pelling (S), ordförande, yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Nämnden beslutar enligt ordförandens yrkande.

Expedieras till

Kommunfullmäktige

Akten

Ärende 9

Naturresevatbildning i Hammarskog

Särskilt yttrande från Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna

Hammarskog är i dag ett attraktivt friluftsområde som vi vill fortsätta att utveckla. Det råder bred politisk enighet om att bevara naturen i Hammarskog, och vi i Alliansen har viljan att göra detta utan att samtidigt frånhända oss bestämmanderätten över området, vilket en resevatbildning delvis innebär. Därför har vi under hela processens gång arbetat hårt för att möjliggöra denna utveckling. Vårt hårda arbete har gett resultat. Tack vare ett gott samarbete har vi nu säkrat att undanröja hinder för utvecklingen av Hammarskogs herrgård. Den senaste veckan har flera förbättringar i ärendet förhandlats fram och vi har nu landat i att det nu står klart att nya byggnader är möjliga att uppföra och att naturresevatets syfte ska uppnås bland annat genom att utveckla anläggningar för näringsverksamhet. Vi har tillsammans fått in förändringar i det sista som gör att vi accepterar en resevatbildning eftersom den nu går hand i hand med en utveckling som förhoppningsvis innebär att området kan tillgängliggöras för ännu fler.

För att förstärka naturvärdena och komplettera all verksamhet som sker utomhus i form av skidspår, vandringsleder, naturskola, skridskoåkning med mera vill vi utveckla herrgården och intilliggande miljöer. Allianspartiernas ambition är att bevara områdets rekreativa kvaliteter och att utveckla området så att herrgården kan bli långsiktigt bärkraftig för någon som kan driva, underhålla och utveckla området. Det skulle skapa ett ännu bättre rekreationsområde. Vi välkomnar istället att kommunen slutar upp med att driva herrgården i kommunal regi och öppnar för andra aktörer att utveckla verksamheten och få den att blomstra.

Vi är glada över att vi lyckats komma fram till dessa förbättringar för områdets utveckling men oroas samtidigt för att det här är en fråga som handlar om ifall vi som kommun vill göra det lätt för människor att förverkliga sina idéer för att få på plats bärkraftiga verksamheter, eller som den rödgröna majoriteten nu föredrar det, att först bilda ett resevat som försvårar en utveckling. Vi har idag som markägare full rådighet över området, oavsett om det är ett friluftsområde eller ett naturresevat. Alla förslag till förändring när resevatet väl är fastställt kräver tillstånd och dispens, följt av en rad utredningar och byråkrati. En arbetsgång som vi hela tiden ansett är onödig, dyr och tidskrävande. Det hade varit enklare och inte begränsande om vi istället valt att först utveckla Hammarskogs herrgårdsområde och sedan prövat möjligheten att inrätta ett naturresevat i enlighet med gällande översiktsplan. Men vi har med de förändringar i ärendet som genomförts, tryggt herrgården och områdets möjlighet till en god utveckling varför vi också ställer oss bakom resevatbildningen.

CENTERPARTIET

ES,

90